Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Olavus Petri

Förmaning til alla Evangeliska predicare öffuer heela Swerige/ ther hwar och een Christrogen Menniskia må haffua rettelse vtaff/ huru hon sigh skicka skal/ tå Förfölielse påkommer för Gudz Ord skul

Rostock, 1612

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0001
DFG

Fd-3651.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0004
DFG

Förmaning

til alla Euangeliska Predicare öffuer heela Swerige/ther hwar och een Christrogen Menniskia må haffua rettelse vtaff/ huru hon sigh skicka skal/ tå Förföllelse påkommer för GVDz Ord skul.

Scriffuin aff salig med Gudt

M. OLAVO PETRI, Fordom Kyrkioheerde i Stockholm Anno Christi 1535.

Och nw aff nyio vtgångin aff Prentet i Rostock/ medh

PETRI IOHANNIS GOTHI egna bekåstning.

Anno M. DC. XII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0005
DFG

Ex Bibliotheca Academiae Rostochiensis

1924. G 1258

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0006
DFG

Allom Christ-
nom och Euangeliskom Predicarom öffer heela Swerges Rijke / önskar iagh Olauus Petri Jesu Christi onyttige Tienare i hans helga Euangelio / nådh och fred / och stadfestelse i Gudz Ord och Jesu Christi kundskap.

KAere Bröder i Christo Jesu / Thenna Werldennes wesende haffuer sigh så / att wij altijd skolom förmoda oß så höra buller och rumoor emoot thet helgha Euangelium / til hwilkit wij aff Gudi skickade ärom (ehuru ringa och swage wij doch ärom) att wij thet reent och klaart förkunna skolom / och bekenna wåra Troo för heela Werldenne /

fruchtandes för ingan hwarken högan eller lågan/ och än tå oß kommer offta ångest och förskreckilse uppå/ aff sådana buller och rumoor / och wij många förſmådeliga Ord / förtaal och vndsårelse höra moſtom/ så skolom wij icke för then skul öffuergeffua wåra befalning / vthan sättia wårt goda rychte/ ja halsan medh i skandzen för GVdz Ord skul/ giffua oß Gudi i wåld / bidiandes honom om thens helga Andes biistånd / att wij kunnom blisffua faste ståndandes / och tenckia uppå/ att thet är ingen ringa befalning som oß giffuin är. Och än tå wij årom sielffue skröplige och oförståndige / så är doch befalningen stoor / Wij bårom en dyrbaran Skat i ganska skröpliga Leerkaar/ Wij årom swaghe låtandes oß snart förskräckia / Men Euangelium som oß befalat är/ är Gudz krafft allom til Saligheet / som ther förlåta sigh uppå / och ther igenom warder Dieffuulens Riike och Regemente nedersla/

derslagit / thet han ingalunda kan lijda / Ty raasar och rumoorar han emoot oß som Euangelium förkunna skolom / och vpwäcker sina Ledamoter emoot oß / och än tå att Dieffuulen medh sitt anhang är oß altförmechtig / Ty the äre många och starke på hans sijda / och wij årom fåå och swaghe på wåra sijda / Så haffuom wij doch (Gudh wari loff) thenna tröstena / att CHRIstus som starkare är än all Dieffuulens macht / är medh oß / Såsom han sielffuer vtloffuat haffuer / att han wil wara när oß til Werldennes enda. Therföre skolom wij wara wid ena goda tröst / Then är starkare / som är medh oß / än then som är med Werldenne / Dieffuulen / som är en Öffuerste öffuer Werldena / han må medh sinne Werld raasa och rumoora thet måsta han kan och förmå emoot Gudz Ord / warder han doch likwel intet skaffandes. Han haffuer ock altijdh tilförenne / vpháffwit sigh genom sina

Ledamooter emoot Gudz Ord / men han haffuer doch gångit aff medh sitt egit nederslagh / altså warder honom ock i all hans buller wisseliga gångandes. Han synes vnderstundom til en tijd haffua wunnit / och the som ordet fööra lijda förfölielse och warda dödade / men i thet samma han synes winna / tappar han / och i then snaara som han haffuer vthlagt til att fånga en annan medh / ther warder han sielffuer bekayader vthi medh sitt heela anhang. Aendoch han låter icke aff för then skul / att han warder engång nedersslagin / vthan når han är öffuerwunnin i thet ena / Så kommer han igen medh thet andra / vprättar jw altijdh något nytt / ther skolo wij wara wisse vppå att wij aldrig (så länge wij wiliom blijffua wid wåra befalning) årom för honom frije. Förty Christi Rijke / thet wij medh Euangelio vpretta skolom / slår Dieffuulens Rijke nedh / Ty motstom wij jw altijd förmooda oß moot-

ståndd

ständ aff honom och hans Werld/och altijd haffua buller och ofred. Och än tå han vnderstundom / effter Werldenes anseende / låter oß haffua fred/ så bedrager han oß tå aldrasnaraſt/medh låtie och förſummelſe / att wij ſom til äwentyrs ſtodom faſte / när bulret och förfölielſen war på färde / wardom medh fred och roligheet nederſlagne / ſåſom man ſeer (Gudh bätret) en lång tijd i Chriſtenheetenne tilgångit wara. När dagelig förfölielſe ſkedde effter Chriſti vpfärd til himla/ i några hundrade åhr / ſtood Chriſtenheeten i ſin retta floor (eller blomſtring) och wordo många hundrade tuſende Martyrer dödade för CHriſti Namyn och Euangelij ſkul / tå ſtadfeſte Biſkopar och Preſter theras Lärdom medh ſin egin blood. På then tijd raaſade och rumorade Dieffuulen genom ſina Ledamoter hedniſka Förſtar och Tyranner emoot Gudz Ord/ och lätt för foot ihiälſlå alla them ther Euangelium

bekenna wille/ men jw meera han satte sigh ther emoot / jw meera wexte thet til / så att han medh förfölielse alzintet skaffa kunde. Och när han thet sägh/ att hans anslagh intet hielpa wille/ så wende han sigh (som han altijd plägar) på ena andra sijda / och lät them ther Euangelium förkunna skulle haffua Fred och rooligheet / hwilke ock medh tijden kommo til stoora rijkedomar/ och begynte så the som aleena skulle haffua acht vppå Gudz Ord / befatta sigh medh werldzlig bekymmer och herradöme / Och fick så Dieffuulen öffuerhandena med Frid/ så att Euangelium wardt nederlagt/ thet han medh Ofred och Förfölielse aldrig bekomma kunde. Thet oß (käre Bröder) är ett gräseligit Exempel. När wij haffuom inga förfölielse/ så är befruchtandes att wij wardom så mederslagne/ Såsom wij seem att thet haffuer tilförenne gängit til. Therföre rädde Christus som Werldena öffuerwunnit haff-

haffuer/ oß ther til att wij skolom waka och bidia / att wij icke fallom i frestelse. Then Euangeliska saaken hörer Gudi til alena / skal hon haffua framgong / så måste thet wara Gudz werk/ och intet Menniskos werk. För then skul ligger oß aldrastörsta machtena ther vppå / att wij icke tagom thet så före / att wij meenom oß wilia gåå ther medh igenom medh någor Menniskos macht eller wijsdom. Förty när wij årom så tilsinnes/tå faller thet nedh medh oß / förra än wij thet sielffue besinna kunnom. Gudh moste man bidia ther om/ att thet medh frucht igenom gångit warder/ O geffue Gudh/ att wij kundom tagha hans helga Euangelium så före / att thet skedde effter hans sinne och icke effter wårt/ Amen/ Amen. Så haffuer iagh nw kåre Bröder/ oß allom til tröst och styrkelse / tagit migh före thet tiyonde capitelet/ aff S. Matthæi Euangelio/ til att läggia thet vth medh een liten förklaring/ eff-

ter samma capitel lyder Predicareämbetet vppå / aff hwilko wij låra mågom / hwad wår befalning kräffuer / och huru wij oß skicka skolom.

Thet X. capitelet Matthæi.

OCh JEsus kallade sina tålff Låriungar til sigh / och gaaff them macht öffuer the oreena Andarna / att the skulle drijffua them vth / och boota allahanda Siukdom / och allahanda Kranckheet.

Men thessa åre the tålff Apostlars Nampn: Then förste Simon / som kallas Petrus / och Andreas hans broder / Jacobus Zebedei Son / och Johannes hans broder / Philip-

Phillippus och Bartholomeus/ Thomas och Matthaus/ ſom hade warit en Publican/ Jacobus Alphei Son/ och Lebbeus medh thet wedernampnet Thaddeus/ Simon aff Cana/ och Judas Iſcharioth/ then ock förrådde honom.

Theſſa tålff ſende JEſus vth/ och bödh them/ och ſade/ Gåån icke på Hedningarnas wägh/ och gåån icke i the Samariters ſtäder/ vthan gåån heller til the bårttappada Fåår ren aff Iſraels Hws. Men gåån och predicen och ſägen: Himmelrijket är kommit hardt när. Gören the Siwka helbregda. The Spetelſka reena. Reeſen vp the döda/ vtdrijff-

drijffuin Diefflar. J haffuen fått förgeffues / så skolen j ock geffua förgeffues.

Haffuen icke guld / icke heller Silffuer / icke heller Peningar i edra pungar / och inga wägskräppa / och icke twå Kiortlar / icke Skoor och ingen Staaff / Ty arbetaren är wärd sin maat. Men hwar j gåån in uthi en staad eller byy / Så bespörien / edher om ther är någor inne / som thes werdig är / och bliffuen ther / til thes j dragen tådan.

Men når j gåån in i ett hws / så helsen thet. Och är thet så / att thet hwset är werdigt / så kommer edher fred öffuer thet. Är thet ock icke werdigt /

digt / så kommer edher Frid til edher igen.

Och ther som ingen anammar edher / eller hörer edhra Ord / så gåån vthaff thet hwset / eller staden / och skudden stäfftet vthaff edhra Fötter / Sannerliga säger iagh eder / Sodomæ och Gomorræ Land warder drägeligare på Domedagh / än them Stadenom.

Sij / iagh sender edher såsom Fåår ibland Vlffuar. Waren för then skul snelle såsom Ormar / och eenfaldige som Duffuor. Men wachten eder för Menniskiomen / Ty the skole öffuerantwarda eder på sijn Rådhws / och vthi theras Synagogor skole the hudstängia edher.

edher. Och j skolen warda framdraghne för Förstar och Konungar / för mina skul / til witnesbyrd öffuer them / och öffuer Hedningarna.

Och när som the nu öffuerantwarda edher / så waren icke bekymrade / huru / eller hwad j skolen tala / Ty thet skal geffuas edher i samma stundenne / hwad j tala skolen / Förty thet ären icke j som talen / uthan thet är idher Faders Ande / som talar i edher.

Then ene Brodren skal öffuerantwarda then andra i döden / och Fadren Sonen / och Barnen skola sättia sigh up emoot Föräldrana / och dräpa them / och j skolen warda hatade

tade aff allom för mitt Nampn skul. Men hwilkin som ståår fast vthi ändan/ han skal blijffua saligh.

När the förfölia eder i then ena Stadhen/ så flyn i then andra. Sannerliga säger iagh edher/ j skolen icke haffua orkat fara om Kring alla Israels Städer/ förr än Menniskiones Son kommer. Lärjungen år icke öffuer Mestaren/ och icke heller Tiänaren öffuer sin Herra. Thet år Lärjunganom nook/ att han år såsom hans Mestare/ och Tiänarenom/ att han år såsom hans Herre. Haffua the kallat Hwsbondan Beelzebub/ huru mykit meer skole the så kalla hans Hwsfolck?

folck? Rädens för then skul intet för them.

Thet är intet fördoldt/ som icke skal warda uppenbart/ och intet lönligit/ som icke skal blifua witterligit. Hwad iagh säger edher i mörkret / thet säyen i Liwset / Och hwad som sägs edher i örat / thet prediken på taaken.

Och rädens icke för them/ som dräpa Kroppen/ och haffua doch icke macht att dräpa Siälena / uthan rädens meer honom/ som kan förderffua både Krop och Siäl i Heluete. Sälias icke twå Sperffuar för en Skärff? Och en aff them faller icke på Jordena/ idher Fader föruthan. Äre ock edhre

edre huffuudhåår äre alle räknade. Therföre skolen j icke rädas / j åren jw meer weerde än många Sperffwar.

Therföre hwar och en som bekenner mig för Menniskiom / honom wil iagh bekenna för min Fader / som är i Himmelen. Men then som migh wedersakar för Menniskiomen / honom skal ock iagh wedersaaka för min Fader som är i Himmelen.

J skolen icke meena / att iagh är kommin til att sända Fred på Jordena / Jagh är icke kommin til att sända fred / vthan Swärdet. Ty iagh är kommin til att göra Menniskiona skilachtigha emoot sin

Fader / och Dottrena emoot sina Moder / och Sonahustruna emoot sina Swåra. Och Menniskiones egit Hwsfolck / warda hennes Fiendar.

Hwilkin som älskar Fader och Moder meer än migh / han är migh icke werd. Och hwilkin som älskar Son eller Dotter meer än migh / han är migh icke weerd. Och hwilkin som icke tager sitt Korß oppå sigh och fölier migh / han är migh icke weerd. Hwilkin som finner sitt Lijff / han skal bårttappa thet / Och hwilkin som bårttappar sitt Lijff för mina skul / han skal finna thet.

Hwilkin som edher anammar / han anammar migh / och

och hwilkin som migh anammar / han anammar honom / som migh sendt haffuer.

Hwilkin som anammar en Propheta i ens Prophetes Nampn / han skal få ens Prophetes Löön. Och hwilkin som anammar en Retferdigan / i ens Retferdigs Nampn / han skal få ens Retferdigs Löön. Och hwilkin som geffuer enom aff thenna minsta en begare kalt watn dricka aleenast i ens Låriunges Nampn / Sannerliga såger iagh edher / thet skal icke blijffua honom olönt.

FOerra än wij retzliga kommom til thenna materia / måstom wij först (kåre bröder) besee aff hwad tilfelle Christus Jesus wår Frelsare vthsende

sina Läriungar til att predica / och be-
scriffuer oß thet samme Euangeliſt
Matthæus näſt tilföreñe/ i thet niyon-
„ de capitelet / ſå ſäyandes: Och Je-
„ ſus gick om Kring i alla Stä-
„ der och byiar / och lärde i the-
„ ras Synagogor / och predica-
„ de Euangelium om Riſket / och
„ heelade allahanda Siukdom/
„ och allahanda Kranckheet i-
„ bland Folket / och når han ſägh
„ Folket / ynkade han ſigh öffuer
„ them / att the woro förlätne och
„ förſtingrade ſom the Fåår / ſom
„ ingen heerdan hade / tå ſade
„ han til ſina Läriungar / Sää-
„ den är mykin / och arbetarena
„ äre fåå / bidien för then ſkul
„ Sädennes Herra / att han ſen-
„ der arbetare i ſina Sääd. Och
ſedan följer tå thet tiyonde capitelet/
ſom

som wij nu för hender haffuom / så kunnom wij nu wäl merkia hwad saaken war / hwi Christus vtsende Apostlarna til att predica / nemliga thenna / att han ynkade sigh öffuer Folket / som war förskingrat som Fåår the ther ingen heerdan hade then them regera skulle. Folket foor wilt / then ene hijt / then andre tijt / ingen wiste retta wägen til Saligheetena / och ingen war then som them thet lära skulle / ther ynkade sigh Christus öffuer / och sade til sina Lärjungar / att Sådden war mykin / och arbetarene woro Fåå / therföre baad Christus / att hans Lärjungar skulle bidia Gudh / som Herren är öffuer Folcket / att han wille sända arbetare / Predicare och Lärare i sina Sååd.

Aff thessa Christi Ord haffuer man then Lärdom / att om Menniskian / som faar wil / skal få then Lärare / som henne är nyttig til hennes Siåls Saligheet / så måste thet skee aff

Gudz barmhertigheet / så att Christus ynkar sigh ther öffuer att hon faar wit. Förty ingen kan retteligha predica Gudz Ord / som Saligheeten aleena hengher vthi / vthan han warder aff Gudi vthsender / som Paulus säger til the Romare / cap. 10. Huru skole the predica vthã the warda sende? Och än säger han om Predicoämbeet / 2. Cor. 3. Then förtröstning haffuom wij til Gudh genom Christum / icke så att wij bequemelige ärom aff oß sielffuom något tenckia såsom aff oß sielffuom / vthan förmågom wij något / thet är aff Gudi / hwilkin haffuer giordt oß dogse til att wara nyia Testamentsens Tienare ꝛc. Så att wij aff thessom Pauli Ordom / ock nook merkia kunnom / att Predicaren som skal koma Menniskiona aff hennes willo / han

han måste wara aff Gudz barmhertig-
heet vthsender / och wil Christus / att
wij skolom bidia wår Himmelska Fa-
der ther om / att han vthsender Predi-
care til sitt Folck / ja thet är nw (kåre
bröder) ganska stoorliga aff nödenne
medh oß i thenna farliga och bedröff-
uada tijden / att wij som aff Gudz nå-
de förståm Sanningena / fallom til
och bidiom wår Himmelska Fader /
att han wille senda arbetare i sina
Sååd / som här offuer heela Swerges
Rijke / så wijda strödt är / och ingen är
then som henne församlar / Gudh bå-
tret / Folket är såsom förskingrade
Fåår / the ther ingen heerdan haffua /
ingen wil heller nw sättia sijna barn
til Schola / ther the kunde lära thet
som enom godom heerda tilhörer / all
ting seer man ynkeliga tilgå / Man
finner them många / som sökia effter
miölkena och vllena / ja effter Köttet
medh aff Fåären / men the finnas så
ganska fåå / som sökia effter Sielen-

nes Saligheet / Therföre ligger ther jw aldraförsta machtena vppå / att wij bidiom Gudh om sanskylliga heerdar / och när wij ther om fliteliga bidiom / skolom wij haffua thenna Förhopningena / att Gudh warder höranades wåra böön / effter thet han haffuer selff befalat oß sådana bidia och begära. När han warder bidin / wil han (vthan twiffwel) så göra i Swerige / som han giorde i Judalandet / ther han vthsende sina Apostlar / til att predica Euangelium / så warder han ock effter sitt goda behagh görandes medh oß / och wiliom wij nw besee Texten.

Och kallade Jesus sina tålff Läriungar til sigh ꝛc.

Såsom thet tilgick i Mosi tijd / att när Gudh gaaff vth sijn helga Lagh och Bodord / giorde han stoora tekn och wijdvnder ibland Folket / att the wisseliga skulle kunna merkia / att sådana Lagh woro aff Gudi / Så haffuer han ock nw giordt i nyia Testamentet /

mentet/ när han lått vthroopa Euangelium om Gudz Rijke/ lät han skee många teckn och vnder/att wij skullom theste wissare wara ther vppå/ att thet war hans Ord och befalning/Ty gaaff han nw (som Matthæus scriffuer) Lärlungomen macht öffuer the swla Andarna/ &c. Men när sådant wardt genom tekn och vnder kunnogt/att thet war Gudz Ord och befalning/ sedan bleffuo teknen och vnderwerken tilbaka/ förty the giordes intet mera behooff/ effter wij haffuom samma Ordet som the giordes före/ och på thet man intet twiffwel skulle haffua ther vppå/ att the woro sanskyllige Christi Befalningesmän och Sendabud/ så vpräknar han them här hwar wid sitt Nampn/hwilka the rette Apostlar woro/ Så att om någor annar komme medh annan Lärdom/ än the tälff vpräknade föörde/ honom skulle man intet anamma. Thessa tälff sende Jesus vth och böödh them och sade:

Gån icke på Hedningarnas wägh/ och gåån icke i the Samaritaners Städer ꝛc.

Medh thessom ordom gaff Christus tilkenna/ att Judomen skulle först warda predicat / förra än Hedningomen / förty GUdh hade i så långan tiidh tilförene vthloffuat att Christus skulle komma och frelsa Judarna/ therföre war tilbörligit/ att thet skulle först warda them förkunnat / att han komin war/ Men effter thet the icke wille anamma Euangelium/ therföre wardt thet vthsenet til Hedningarna/ thet ock reckt haffuer hijt til oß/ Ty så sade Paulus och Barnabas til Judarna/ Act. 13. Idher borde man först säya Gudz Ord / men effter thet j drijffwen thet ifrå Edher / och hållen Eder owerdiga til ewinnerligit Ljff / Sij/ så wendom wij oß til Hedningarna / Ty

HEr-

HERren hafwer så budit oss. Och kan man klarliga merkia aff thessa Christi Ord / att såsom Gudh uthkorar the sanskyldiga Predicarena / them han uthsender / Så utwälier han ock aff sinne grundlösa barmhertigheet Folket / som predicarena skole sendas til / som han nu här gör / ther han biwder / att hans Läriungar skulle icke gåå uth på Hedningarnas wägar / icke predica för them / icke heller för the Samaritaner / Ty thet war icke än tå tijden kommin / att the skulle få höra thet gladeliga bodskapet / uthan för the förskingrade Fåår i Israels almoga skulle the predica. Ther woro ibland Judarna många Gudz uthkorade wener / som woro Christi Fåår / men the woro förskingrade / the woro icke än dragne til Christi kundskap / för them skulle först warda predicat. Så war nu Gudz goda behag / thet war icke än tijd att predica för Hedningomen. Så seer man ock skeedt wara medh Paulo

och

och hans Selskap / att then helige An
de förböd them predica i Asia / Act. 15.
ey tilstadde heller Anden att the skull
fara in i Bithiniam / och predica ther /
ja summa summarum / Gudh som vthr
korar predicarena / han vthkorar och
Folket / som hans Ord höra skole.
Therföre (kåre bröder) skolom wij icke
vndra / att thet helgha Euangelium
warder i somliga Städer och Landz-
ändar anammat / och i somliga platt
förachtat och begabbat / Thet är oß ett
wist tekn / att i sådana Städer och
Landzändar / ther thet förachtas / åre
antingen inga / eller ganska få för
handenne / som skole besittia then ewi-
ga Saligheetena medh Christo / eller
ock / att Gudh haffuer icke än nw wendt
them then nådh til / att Euangelium
skal warda predicat för them. Thet är
een dråplig gunst och nådh aff Gudi /
få höra hans helga Ord / och thet är
ett wist tekn til Gudz ogunst och wree-
de / att man thet icke får höra. När nw

Chri-

Christus vthsende sina Lärjungar / gaaff han them före hwad the predica skulle / så säyandes:

Gåån och predicen / och säyen / Himmelrijket är kommit hardt nåär / Gören the Siwka helbregda / &c.

Här seer man klaarliga hwad befalning Christus gaaff vth / han wille att the skulle predica Gudz Rijkes tilkommelse / Så att han wille nw vpretta ett andeligit Rijke / som Gudi tilhöra skulle / och nederslå Dieffuulens Rijke. Och är thetta een Summa aff all then predican / som Christi predicare föra skole / att the förkunna Gudz Rijke / thet är / att the skole lära Folket träda ifrå Dieffuulens Rijke / besinna sigh / falla tilföga och bätra sigh / tagandes sigh före ett sådant leffuerne / som them ther lyda til Gudz Rijke bör att föra / och hålla sigh in til Christum medh enne fasta Troo. Sådant

lära

lära och predica är förkunna thet helga Euangelium / som Christus befalte / att man förkunna skulle för all Creatur / Marc. 16. Förty thetta är then gladeliga bodskapet / som länge hade warit vthloffuat / att Himmelrijket är nw kommit / thet är nw vthroopat / att man skal träda ifrå Dieffuulens Rijke / och taga wid thet Himmelska Rijket / som stååår i Andanom och i Retferdigheetenne / och aff thessa Christi Ord seem wij (kåre bröder) hwad wåre ämbete är / nemliga thet / att wij skolom förkunna GVdz Rijkes tilkommelse / och medh wår predican nederslå Dieffuulens Rijke / och vpretta GVdz Rijke. Och thenna predican som oß befalat är / är wisseliga aff Gudi / förty han haffuer thet sielff bewijst medh stoor tekn och vnder / som han giorde genom theras hender / hwilkom han samma predican först befalte. Och effter thet GVdh haffuer giffuit oß thenna befalningena / att wij skolom

vpretta

vpretta hans Rijke / och slå Dieffuu-
lens Rijke neder / så kunnom wij nook
merkia att oß är een högh befalning
giffuin/wij ärom högt betrodde/ Then
Tiänare/ som får aff sinom Herra el-
ler Konunge then befalningena/ att
han skal intaga honom Land och Rij-
ke/ han får ena stoora befalning / och
honom sätties stoor troo til / och han
är stoora ähra werd / om han trooliga
gåår sina befalning igenom / men be-
wijsar han sigh förrädeliga (såsom han
ther til nook tilfelle haffuer) i sinne be-
falning / tå är ock han stoot straff wer-
der. Lijka så är thet ock medh oß / be-
wijsom wij oß manliga och trooliga i
wåra befalning / så warder Gudh oß
thet rijkeliga wedergellandes/ men be-
wijsom wij oß otrooliga / tå kommom
wij på en ewigan skada / och förderff.
Nw/ effter wij ärom skröplige/ swage
och oförståndige til sådana högha be-
falning/therföre lärer oß nw Christus
huru wij skolom gåå henne igenom/
och

och säger oß tilförenne/hwad oß i samma befalning påkomma skal/ och loffuar han oß biistånd/ att wij icke skolom förskreckias aff the anfechtningar som oß skola påkomma ther öffuer. Först säger han:

I haffuen fåt förgeffues/ så skolen j ock geffua förgeffues/ &c.

Efter thet Christus hade giffuit Apostlomen thenna machtena/ att the skulle gåå vth och förkunna Gudz Rijkes tilkommelse/ och heela them som siwke och krancke woro/ lärde han them strax medh/ att the sådana merkeliga gåffuor och befalning icke misbrwka skulle/ sökiandes ther medh theras egna nytta och profijt/ Therföre sade han/ j haffuen fåt förgeffues/ så skolen j ock geffua förgeffues. Som han wille säya/ j haffuen icke köpt eder til thenna machtena och befalningena/ så skolen j ock icke sälia henne vth/ hon är eder giffuin/ förvthan edhra förskyllan/

ſkyllan/ ſå ſkolen ock j deela henne vth och intet begära therföre / j ſkolen icke predica eller heela the Siwka för peningar ſkul/ vthan aff en rett Kårleek/ ſåſom iagh haffuer edher aff en rett Kårleek / ſådana macht giffuit. Och wille Chriſtus / att the platt ſkulle ſåttia theras hopp in til wår Himmelſka Fader / han hade omſorg för them / therföre ſade han:

Haffuen icke Gull / icke Silffuer/ icke heller peningar i edra pungar / och inga wägſkräppa/ och icke twå Kiortlar/ icke Skoor/ och ingen Staaff/ Ty arbetaren är wärd ſin maat.

Som Chriſtus wille ſåya / Jagh haffuer nu giffuit edher ena ſådana befalning / ſom aleena warder genomgångin i Gudz krafft och vppehålle/ och icke i någors Menniſkios macht eller Förſyyn / Och på thet j lära ſkolen/

len / att min Himmelske Fader hållet edher wid macht i thetta ämbete och befalning / therföre sender iagh edher nw vth / förra än några förfölielser på komma / medan j än åren swaghe / vthan Gull / Silff / peningar maatskräppo / och förbiwder Edher / att j icke haffuen twå Kiortlar / ther j willen haffua thē ena wederreda när then andre ginge sönder / ey heller bära Skoor medh edher / som j willen draga vppå / när the gingo sönder som j nw haffuen / på fötterna / Ey heller staaff / ther j willen wäria edher medh emoot thet onda som edher kunde påkomma / Eder skal nw i thesso reesonne / intet sådant göras behoff / j skolen nw vppenbarliga see / att min Himmelske Fader skal försee Edher medh thet j haffuen behoff / och wara Edart beskerm / ja thet är ock tilbörligit att han så gör / Ty arbetaren är werd sin maat / j haffuen hans arbete och werk för hender / therföre bör honom jw försee Edher / ja i

thesso

thesso reeso skolen j nook förnimma / att han ock så görandes warder / så att j lära skolen haffua edhart hopp och tröst til honom. Och war thetta een timmelig befalning / som Christus gaaff här sinom Lärjungom / att the intet skulle taga til wägs medh sigh / För ty the woro än tå swaghe och o förständige / och hade litit kunnit be sinna om GVDz förseyn och omsorg / som han hade för them / therföre gior des behoff / att the nw / medan the hade Fred och roligheet / och Christus war än nw när them / lära skulle then för syn och omsorg som Gudh Fader hade för them / att the icke miströsta skulle och öffuergeffua sigh / när förfölielsen påkomme vthan att the skulle tå weta aff thet the tilförenne lärdt hade / att Gudh war them biståndig / men när förfölielsen tilstundande / och Christus skulle gåå i döden / tå sade han til them (som Lucas scriffuer) thenna orden / Luc. 22. När iagh vthsende eder

för vthan säck / vthan skräppo och vthan skoor haffuer edher något fattas? tå sade the / Intet / Så sade han tå til them / men nw hoo som säck haffuer han taghe honom / sammalunda ock Skräppona / och then ther icke haffuer / han sälie sin Kiortil / och köpe Swärd. Som han wille säya: Tilförenne haffuer iagh warit når Edher / som Brwdgummen är / och j kunden icke förra så länge iagh war når Edher / min Himmelske Fader foor så sachta med Eder / att Eder fattades intet / når iagh eder vthsende / än tå j alzintet togen til wägs medh Edher / men nw medan iagh skal skilias ifrå edher / skal edher komma sorg och bedröffuelse vppå / ja en sådana tijdh tilstundar nw för edher / att j wäl skolen förnima / att edher skal göras behoff tagha säck och Skräppa / The skole icke warda många som Eder

något

något skole wilia geffua / skal ock beskerm / tå synas edher wara aff nödenne / att om j icke haden swärd / skullen j sälia kiortelen och köpa Swärd / så stoorliga skal edher synas beskerm göras behooff / icke så förständandes att Christus geffuer medh thessom Ordom sinom Läriungom macht til att strijda medh Swerd / emoot thet han offta tilförenne hade förbudit / vthan han geffuer här före medh thessa förteckta ord / som sagde woro i hans ytterstа natward / ther han brwkade många förteckta ord / att them tilstundade en färliger och bedröffuelligher tijdh. Tijden som tilstundade war sådana / att säck / skräppa och Swärd / skulle wäl synas göras behooff / än tå att the Swärdet icke brwka skulle.

Så skal man ock här merkia / att aff thessom Christi Ordom / ther han förböödd sinom Läriungom icke haffua gull / silff / säck och skräppa / kan icke thet bewijsas / att the ther Gudz Ord

förkunna skole/ skole plat intet haffua/ som många oredeliga föregiffua. Förty Paulus säger att en Biskop eller Prest/ skal gerna läna them herberge/ som wägfarande äre / så att ibland the dygder som en Biskop eller Prest skal haffua/ är then een/ att han skal wara en goder Gestgeffuare. Nu kan han thet iw icke göra / hwar han intet haffua skulle. En Biskop eller Prest bör haffua sitt redeliga uppehälle. Men ther Christus sade/ att hans Läriungar icke skulle haffua gull eller silff &c. skedde i then första Reeso / ther han them vthsende til Iwdarna aleena / aff then saak och tilfälle / som nw föregiffuin är / att the skulle lära kenna GOds omsorg för them / Och thet war een timmelig befalning som aleena galdt then reesona uppå / som the tå förhandene hade. Fölier i Texten:

Men hwar i gåån in i en Staad eller Byy/ så bespörien eder / om ther är några inne/ som

som thes werdig är / och blijffuen thär til thes j dragen tådan.

När Christus them vthsende/bödh han att the intet skulle tagha til wägs medh sigh/mätte tå the säya/ Hoo skal tå geffua oß något? therföre säger han/ att när the komma i någon Staad eller bpp / så skulle the först bespöria hoo ther wore wärdig / thet är / the skulle först bespaana / hwarest några goder gudfruchtiger man bodde / then ther Gudh hade för ögon och gerna wille höra talas om Gudh / til honom skulle the ingå / och icke gåå hws frå hws/ vthan blijffua ther / så länge the gingo ther vth aff Staadenom / the skulle ther wel få hwad the behoff hade / ja / the skulle äta sådana maat / som the ther fingo / effter som Lucas thenna materia wijdare vthstrecker / Luc. 10. Och när the gingo in i något hws / skulle the helsa thet och säya: Fredh wari thesso Hwse / och om hwset werdigt wore/

skulle theras fred komma öffuer thet/ men hwar thet ock icke werdigt wore/ skulle theras Fred komma til them i/gen. Hwar thet ock så hende/ att ingen wille anamma eller höra them/ tå skulle the gåå vth aff thet Hwset eller Staadenom/ och skudda stäfftet aff sina Fötter/ och skulle the intet twiffla/ att Sodome och Gomorre Land skulle Domen warda drägeligare/ än them Staadenom/ Såsom Christus medh alla thenna Orden säya wille/ Gudz Ord som j föören/ är ett äddelt ting/ therföre är thet höffueligit/ att j bespörren/ hoo then är/ som är werdig ther til/ att i skolen honom thet predica före. Thet är icke tilbörligit/ att kasta Pärlor för Swijn. Så sade Christus ock tilförenne: I skolen icke geffua hundomen/ thet heligt är/ och edhra pärlor skolen j icke kasta för Swijn/ att the icke trampa them medh theras fötter/ och wenda

wenda sigh om emoot edher och riffua eder/Matth.7.cap.

Thet oß (kåre bröder) ganska mykit är merkiandes / att wij granneliga tilsee/ hwem wij geffuom sådana Lärdom före. GUdh haffuer sendt sina Ord här nedh / att the skole predicas honom til prijs/ och icke til förfmädelse. Ther man nw förnimmer / att affwåra predican kommer Gudz förachtelse / så att hans Ord intet achtade warda/ uthan mykit heller förfmädade och begabbade / skole the hålla thet tilbaaka. Man seer nw (Gudh bätre) mångastädes Gudz Ord handlas til gabberij / i Oelstugur / ther ööl och wijn meera regerar / än wett och Skål/ther skal nw Gudz ädla och dyrbara Ord wara theras affton snack/ som druckne och fulle äre/ Gudi til ena stoora förfmädelse / förty thet lychtas ther offta medh / att ther begynnas kiff och trättor / och annat meer aff. Men hwar Gudz Ord kunde i ärliga

Collatier handlas någrom til förbä
tring/skulle man tå thet icke försumma
Ty Gudz Ord äre ock sådana / att th
altijd förkunnas skola i tijd och i otijd/
man måste straffa twga och förmana/
doch medh alla sachtmodigheet / som
Paulus säger/ Wij skolom wel biwda
them fred som wij kommom til / som
Christus här säger/och om the äre thes
werdige / så kommer wår Fred och
predican them til nytta / men äre the
ock icke werdige/ så är dochlickwäl wår
fred och predican / icke onytteliga vth
send/ förty the komma til oß igen/Thet
kommer doch oß til goda / som icke
kunde wara them til goda. Och ther
wij förnimmom att Euangelium icke
anammat warder / ther skolom wij
thet låta bestå / och sökia en annan
wägh/ tijt thet anammat warder / thet
är intet nödabod / Then sina Ståls
Saligheet icke achta wil / han må stå
sin egin faara/ oß som predicarene äre/
är befalat att wij skolom säya them som

Ogud

Ogudachtige äre / att the ſkole bätra ſigh / wilia the icke beſinna ſigh / ſå bliffua the bårta i theras Synder / (ſom Heſekiel ſäger cap. 3.) men wij haffuom giordt wåra befalning fyllest / och frelst ther med wåra Siålar. Wij ſkolom låta them förſtå / att wij haffuom ſööke effter theras Siålar / och icke effter theras ägodeelar. Therföre ſäger och Chriſtus här i Texten / att ther hans Läriungar icke anamade worde / ther ſkulle the gåå vth aff then Staaden / och ſkudda ſtofftet aff ſina Fötter / betygandes ther medh / att the icke hade ſökt theras ägodelar / ja icke ſå myckit ſom then jord kunde wara / ſom lodde wid theras Fötter. Theras Siålars Saligheet hade the ſökt / och icke theras godz och peningar. Och ſäger Chriſtus them en gräſelig Dom före / ſom hans Ord icke anamma wilia / att Sodomæ och Gemorræ Land / ſom GVdh lätt förgåås genom Eeld och Swaffuel / och ſiunka nedh / Gen. 19.

ſkal

skal Domen warda drägeligare än
them. The skole doch icke haffua then
vrsecht / att the icke kunde få weta the
ras Siäls saligheet / effter thet hon
haffuer warit them budin / och the wil
le icke taga wid / ja Wee blijffuer them.
Och fölier nw ytterligare i Texten:

Sij / Jagh sender Edher så
som Fåår ibland Vlffuar / &c.

Här begynner nw Christus geff
ua före / hwad Anfechtningar han
Läriungom skulle påkomma i samma
Befalning. Och än tå han them sa
bewarade i then första reesonne som
han them vthsende / att the tå inga för
följelse lido / på thet the Lära skulle ken
na Gudz omsorg och Förseyn / som fö
reságt är / Så är dochlikwål Befal
ningen sådan / att hon haffuer Förfö
lielse och mootstånd medh sigh / och the
förnummo Apostlarne och theras Eff
terföliare nook / effter Christi vpfärd
til Himla / ja / thet måste ock hwar och
en Förnimma / som hans helga Euan
gelium

gelium förkunna skal / så länge som Werlden stååR / och therföre säger nw Christus / att han vthsender sina Predicare / såsom Fåår ibland Vlffuar. Och medan the i sådana mätta vtsende warda / är icke vnder / att the warda förfolgde. Thet är jw icke vnder att Vlffuen förfölier Fååret / men thet är vnder / att Fååret skal taga sigh thenna dristigheetena vppå / att wara Sendabud til Vlffuarna / medh thenna Förhopningenne / att thet skal kunna omwenda them ifrå theras grymma Natur til Spakferdigheet / så att the skole wenda igen wara Vlffuar och bliffua Fåår / sådant är ett stoort Vnder / doch thet är GVDz werk. Och är thet oßganska stoorliga merkiandes / huru Christus liknar här sina Läriungar wid Fåår / och them som the skole predica före liknar han wid Vlffuar / ther medh han wil geffua tilkenna / att thet är hans Himmelske Faders werk / som driffues medh Euangelio / Förty effter

Men-

Menniſkios anſeende/ wore thet omö
geligit att ſå ringa och eenfäldigh
Menniſkior/the ther gingo ſom annor
Fåår/ ſkulle kunna beweeka til Euan-
gelium / medh theras predican / the
mechtiga grota Hanſar / the ther i
Werldenne woro ſom Bliffwar/
Men thet ſom ſwagt war för
Werldenne / haffuer Gudh vt-
waaldt / på thet han wil göra
thet til blyielſe ſom ſtarkt är 1.
Cor. 1. Ther medh bewiſar GVdh
ſina krafft / att han låter ſina ſaak få
framgång genom ringa perſoner. Och
för then ſkul togh han inga mechtiga
Herrar til ſina Apoſtlar / vthan een-
faldiga och olärda Fiſkiare/ och medh
them beweekte han många otaligha
Menniſkior/ (ſom ock effter Werlde-
na mykit räknade woro) til ſitt helga
Euangelium / än tå hans Apoſtlar
woro medh theras befalning offta i
ſtoora farligheet / (thet är jw farligit/
att

att Fåret mykit skal omgås med Vlff-
nom) och ledo ther mykit öffuer / gin-
go the doch (aff Gudz nåde) saakena så
igenom / att både Land och Städder
begynte falla in til Christi Troo och
Euangelium. Och såsom GVdh
giorde först i Christenheetenne / ther
han togh ringa Personer til sina Pre-
dicare och Sendabudh / så haffuer han
ock jw mäst altijd giordt sedan / och gör
så än i dagh / Och ther aff är thet offta
kommit / att the grota hanfar / the ther
wijse och klooke warit haffua effter
Werldena / haffua förargat sigh öffuer
them / och förachtat Christi Euange-
lium / för theras skul som thet predicat
haffua / ja / wij seem thet (kåre bröder)
ock så skee medh oß / wij mostom offta
höra / Ach skulle then prackaren lära
migh / Jagh weet bätre hwad i Scriff-
tenne står än han / hwad är thet annat
än ett Dieknaspel / the haffua för hen-
der? Ther är icke en förständig man
ibland them / wore thet rett / som the

haffua

haffua före / Biscopar och Prelater
fölle ther icke emoot / och andra otaliga
sådana stycker pläga oß förekastas / och
för wåra ringheet skul warder Guds
helga Euangelium förachtat. Men
loffuat ware GVdh / Euangelium
warder likwäl anammat aff them /
som GVdh ther til förseedt haffuer.
Thet gick ock så til medh Christo / The
Scrifftlärde och Phariseer förachta-
de honom / och sade honom wara en
Timmermans Son / och att the kende
hans Slächt / the hölle honom ick
godom ther före / att han skulle lära
them / Matth. 13. The sade / att in-
gen aff Oeffursterna / eller the Phari-
seer hade troodt på honom / vthan thet
förmaladijade Folket / som Lagen icke
wiste Joh. 7. och annat sådant förka-
stades honom. Men hwad skedde?
Thet kom ther aff att the wisse och
klooke förachtade Christum / sigh til
ena ewiga fördömelse. Och thet een-
fäldiga Folket föll in til honom / och

kommo

kommo til then ewiga Saligheetena. Så haffuer thet altijd tilgått sedan/och bliffuer så gångandes så länge som Werlden står / förty GVdh driffuer sina saak genom them ther swaga och ringa äre / them ther högt achta sigh til skam och blygd. Och är then Euangeliska saaken sådana/ att hon alleena driffues igenom Gudz krafft. Och thet låter GVdh påskijna / i thy han gör thet genom ringa personer. Hwar han toghe them ther til / som mechtige wore måtte man wel säya / att Euangelium / hade sin framgång för then skul / att mächtige män tölle samma Lära wid macht/ men nw kan man see Gudz werk ther vthi / att Euangelium haffuer sina förkoffring och framgång genom them som aff Werldenne försmädde och förachtade warda / ehwem thet är leedt eller liwfft / emoot eller medh / Gudh låter see sina krafft att honom kan ingen förhindra / i thet han wil haffua fram/han tilsäder wel

att Dieffuulen med sinne Werld (ehu
han är en Förste öffuer) raasar och
buldrar emoot hans helga Ord / men
han och hans anhang gåå doch aff
medh skam och blygd.

Och effter thet Christus vthsende
sina Läriungar såsom Fåår ibland
Vlffuar / ther them een stoor farlig-
heet wille föreslå / Therföre sade han
til them: Waren för them skul snelle /
som Ormar / och een faldige som
Dwffwor / Såsom han wille säya.
Thenna saak eller befalning som iagh
edher geffuer / haffuer sigh så / att ther
wil fölia buller och mootstånd effter.
Ty skolen j tagha thet wisliga före / att
j icke geffuen tilfelle til förargelse / ther
j thet medh lämpa vndwijka kunnen /
så att Euängelium haffuer jw likwäl
sin framgång / och äre thessa Christi
Ord oß (käre bröder) i wåra farliga
och bedröffueliga dagar til en ganska
nyttig Lärdom / att wij ock så tagom
then Euangeliska saaken så före / med

snille

snille och lämpeligheet / att wij icke
geffuom tilfelle til större Euangelij ne-
derslagh / än framgång. Wijssliga
måstom wij tagha thetta ärendet före.
Wij sem dagligha huru Dieffuulen
gåår oß effter / och wil nederslå både
Euangelium / och them som thet för-
kunna skole. Therföre mostom wij
medh all snille och förnufft förwara oß
att wij medh wåra obeskedeliga an-
slagh / icke geffuom sielffue tilfälle ther-
til / han är listig nook til att sökia til-
felle / therföre är icke aff nödenne att
wij geffuom honom them sielffue. Och
effter thet Jesu Christi helga Euange-
lium haffuer i lång tijdh (Gudh bä-
ret) icke så warit brwkat / som thet skul-
le / therföre synes thet nw wara sel-
sampt / för them eenfaldiganom. Och
såsom Euangelium haffuer icke brw-
kat warit / så haffua ock många Ofeder
vpkommit / the ther elies aldrig hade
vpkommit / hwar thet hade bliffuit i siet
retta brwk. Men nw medan thet kom-

D ij mer

mer i liwset igen / så gåå ock mång stycke aff / som icke kunna blijffua beståndande medh GVdz Ord / ther månge som icke haffua förståndet / warda förargade öffuer / och effter thet man dagliga hörer / huru månge taga thet illa wid sigh / att sådana stycker nederläggias / therföre måste all ting så företagas / att Euangelio icke skeer ther aff någhot hinder. Man seer wäl (Gudh bätret) att en part som wilia heta Euangeliske / ey annat göra än slå neder och fördöma thet som en lång tijdh haffuer hållit wordit / förtala och roopa öffuer Munkar och Prester / straffa theras mishandel och girigheet / och kunna doch sielffue intet gått vpretta igen. The straffa the andra / och äre doch sielffue fyradobbelt werre än the. Thet är icke stoor konst straffa och nederbryta / Ty thet kan ock en Turck eller Hedning göra. Men thet är konst / slå thet nedh som orett är medh skåål och beskedeligheet / och vpretta

thet

thet i staden igen som rett och sant är. Man finner snart (ty werr) meera thet som straffande är / när them som låtas wara Euangeliske / än når the andra / och thet är Euangelio til ett stoort hinder / att the som thet fordra skole sticka sigh icke wäl / och tagha saakena owiisliga före. Och therföre sade nw Christus / att hans Läriungar som hans Ord predica / skole wara snelle och förſichtige som Ormar. Ormen syues wara snäll til att förwara sigh / besynnerliga Huffuudet / men han är doch elies skadeligin. Så wil nw Christus / att hans Läriungar som i thenna farliga Werldenne omgåås skola / och fööra hans Ord / the skole tagha snälheetena aff Ormom / ty thet wil them wäl behöffuas / men the skole doch wara eenfäldige / såsom Duffuor / the skole medh theras snällheet ingom wara skadelige / ey heller någon bedraga. Ena sachtmodiga och eenfaldiga snellheet skole Euangelii predicare

haffua / argheet och ilfundigheet skal icke finnas medh them.

Och såsom Christus haffuer lärdt sina Predicare medh ordom / att the skulle wara snelle och enfäldige / så haffuer han ock medh gerningomen sielff giffuit them ena Efftersyn / Ty han war ock ibland en hoop med Pharisear / The Scriffelärde och Pharisear gingo honom efftet i margfalleliga måtta / och wille komma honom på obestånd / men han war så snell til att förwara sigh / att the ingen gång hade medh honom / och kunde the icke i några måtto bewisa honom thet öffuer / att han hade giordt något orett / eller warit någrom til skaada. Alså giorde ock hans trone Apostel S. Paulus / han war ganska snäll i then Euangeliska saakenne / doch allom til nytta och gangn / Thet wil ock Christus att alle hans predicare göra skole / the skole wara snälle / att the icke låta bedraga sigh / och enfaldige / att the icke bedraga andra. Följer i Texten:

Men

Men wachten Edher för Menniskiomen / Ty the skole öffuerantwarda Edher på sijn Rådhws ꝛc.

Som Christus wille säya / Seen edher wijsliga före / att the Biffuar ibland hwilka j vthsende warden / icke få tilfälle eller macht att fööra Edher ifrå then Lärdom / som edher är befalat. Waren snälle som Ormar och stään faste / Ty then tijd skal komma / att sådant skal edher behöffuas / Och thet skal komma ther til / att the skole grijpa och fånga edher / och öffuerantwarda Edher på theras Rådhws / ther Ogerningesman pläga dömas / och i theras Församlingar skole the hwdslängia edher / och j skolen warda framdragne för Förstar och Konungar för mina skul / them och Hedningomen til witnesbyrd. Såsom han wille säya: Effter thet j hören migh til / så skolen j aff thessom Biffuom illa

trachterade warda / och aff Herrom och Förstom warda håldne för vproro-ske mån / lijka som the ther wilia komma obestånd åstaad / emoot thetas Herradöme / ändoch edher predican är sådana / att hon gör theras vndersåter retzliga lydiga och höriga / och icke vproorska / Doch måste nw sådant skee / att j för mina skul för Herrar och Förstar framdragne warden / att thet skal vppenbarliga kunnogt warda och kunna them öffuertygas / att Saligheeten haffuer ståndit them til bodz / then the doch icke anamma wille.

Och seem wij här (kåre bröder) att Christi Euangelium skal ock mångom warda predicat / icke så / att the skole tagha ther något gått vthaff / vthan til witnesbyrd emoot them som thet förachta. Christi Euangelium är ett dyrbart ting / wäl wärdt att thet aff allom anammat worde / effter thet är Gudz krafft / allom til Saligheet som ther vppå troo / Rõ. 1.

Men

Men effter thet förachtat warder / så skal thet komma ther til / att thet som skulle wara til Saligheet / thet blifwer tå them til fördömelse / som thet förachta / och therföre sade Christus på annan stadh. Hwilkin som hörer mina Ord och icke troor / icke dömer iagh honom / Ty iagh är icke kommin til att döma Werldena / vthan att iagh skal frelsa Werldena. Hwilkin migh bärtkastar / och tager icke mina Ord / han haffuer then honom döma skal / thet talet iagh talat haffuer skal döma honom på ytterste dagen. Johan. 12. Ty sade och nw Christus här / att hans Läriungar skulle för hans Ord skul warda framdragne för Herrar och Förstar / til ena witnesbyrd emoot them på then ytterste dagen / att när then sanskyldige Doma-

ren kommer / skole the icke kunna neka / att Gudz Rijke haffuer jw städ
ehem til bodz / effter thet the som the
förkunnat och predicat haffua / haffua
wordit för samma predican skul fram
dragne / och uppenbarliga bekend
Christi Ord / och warit redabogne til
att gåå ther i dödhen före. Följer i
Texten:

Och när the nw öffuerant
warda edher / Så waren icke
bekymrade huru / eller hwad
skolen tala / &c.

Här begynner nw Christus styr
kia sina Apostlar / och badh them wa
ra wid ett gått mood / och ingen sorg
haffua ther om / huru the sigh eller sina
saak förswaara skulle / Ty then skulle
wäl komma / som them sådana munn
och wisheet geffua skulle / att alle the
ras mootståndare icke skulle kunna öff
uerwinna them / och sade Christus /
att thet wore icke the som talade / uthan

theras

theras himmelske Faders Ande talade vthi them. Hoo kan nw stå them emoot / som haffua then helga Anda til en Förswarare? Så skedde ock medh S. Staffan / som Lucas scriffuer / Act. 6. att hans mootståndare icke kunde stå emoot then wijsdom och Anda / som talade vthi honom / och ther affplägar then helge Ande kallas en Förswarare eller Styrkiare / Förty han plägar styrkia och förswaara them som oförståndige och kleenmodige äre. Efter thet nw Apostlomen och allom theras Efterföliarom i samma befalning vthloffuat är / att then helige Ande skal them giffuin warda / genom hwilkins krafft the thet igenom gåå skole / mågom wij ock (käre bröder) wara wid ett fritt mood / att än tå wij ströplige och oförståndige ärom / så är oß doch loffuat på wårt ämbetes wegna / att then skal wara medh oß som all ting förmå / och oß skal warda giffuit aff GOdz Anda hwad wij säya och tala skolom.

skolom. Doch skal man icke här aff tagha någhra Orsaak til att gåå fåfenger och intet studera/ liska som then helige Ande skulle altsamman geffua oß in / Förty thet wore fresta och förfökia Gudh / thet oß högeliga är förbudit. Gudh haffuer wel loffuat oß biistånd / dochlikwel wil han / att wij skolom brwka the gåffuor som han oß tilförenne giffuit haffuer/ som är wårt naturliga Förstond / Munn och Ögon/ och annat sådant / thessa gåffuor skole jw i thenna saakenne icke fåfengå wara/ vthan wij skolom öffwa oß thermedh i GVDz heliga Ord / natt och dagh studera att wij kunnom Lära weta hwad Gudz wilie/och hwad rett och orett är. Och jw meera wij sielffue winläggiom oß / om thet som rett är/ jw meera Förstånd och hielp skolom wij förmooda oß aff Gudi / men then ther icke wil trooliga brwka the gåffuor som han fått haffuer GVDI til prijs/ han är wisseliga icke werd att få nogot

nogot meer / Hwar wij nw wiliom/ att then helige Ande / skal wara medh oß/förswara och styrkia oß när Förföllielser påkomma / så skolom wij trooliga ööffua oß i Gudz Ord/ bidiandes om ett rett förstånd / och så intet twiffla ther vppå / att then helighe Ande blijffuer medh oß. Och therföre sade Paulus/ att en Biscop skal hålla sigh wid wissan Lårdoms Ord / på thet han må mechtig wara til att förmana genom helsosamman Lårdom/ och öffuerwinna them som ther emoot såya/ Tit. 1. Thessa ord geffua jw klarliga til förstå/att en Predicare skal öffwa sigh i Gudz Ord / men (Gudh båtret) wij finnom them ganska fåå/ som sådant läggia på hiertat / alle wilia haffua goda dagar / och gåå fåfenge / ingen wil studera och lära något gått / therföre kunna the ock litet lära ifrå sigh och göra fögha gang/och

the

the som sådane äre / geffua nook sielff
ue tilkenna / att Gudz Ord liggia them
intet på hiertat / Therföre befliita th
sigh ock intet ther om / vthan låta sigh
så tyckia / att the wäl kunna göra en
predican / eller twå om wekona / them
görs ey mera behooff / The låta sigh
så tyckia att the haffua ther medh nook
förtiänt theras Föda och Kläde / Ty
annat sökia the intet vthan theras egin
bwk / men när förfölielser påkomma /
så warder man wäl finnandes / att th
skole så förswara sigh och sina saal
som the haffua studerat til.

Therföre (käre bröder) liger oß
ther aldrastörsta machtena vppå / att
wij nw befliitom oß i Gudz Ord me
dan tijden är / bekymrom oß icke så my
kit medh lekamliga ting / the ther oß
intet befalade äre / Thet är oß tusende
fäldt bätre / att wij fåm skada i the för
gengeliga tingen / ther något förfum
mat warder / än att något skulle för
summas aff then höghа befalning som

Gudh

Gudh oß giffuit haffuer. Och när thet kommer til ransakning / huru wij oß öffuat och beflitat haffuom i GVDz Ord / warder ingen orseckt hielpandis / ther wij så säya willom / att wij hadom icke hafft tijdh til att studera / för mykit annat bekymmer skul. Ty Gudh warder oß swaarandes / att wij ingen ting skulle haffua räknat så högt som hans befalning / then skulle wij göra sylleſt. Och skolom wij haffua wärt Lijff ospaart för thenna befalning skul / än heller then föga skada / som wij så kunnom i timmeliga ägodelar. Nw är thet jw vppenbart nook / att thenna befalning aldrigh warder wäl igenom gångin / med mindre man idkeliga måste studera / Therföre wil thet intet hielpa oß / om wij bårom före och säyom / att wij icke hadom tijdh til att studeera / medan wij skullom acha på åker och äng / hws och hem / Gudh låter intet gecka sigh / Gal. 6. Doch är här medh icke förbudit / att

man jw må stundom achta på wåra lekammeliga näringh och uppehälle/ när thet icke förfummat warder som höghre är. En reetsinnig predicare kan wäl gåå och see på sin åaker och äng/ boo och bohag / och doch haffua allan sin Hoch och Sinne til GUDz Ord som honom är befalat. Sanctus Paulus bewiste sigh trooliga i sinne befalning / och doch likwäl arbetade han offta medh sina hender för sitt lekammeliga uppehälle. I Gudz Ord måste man jw altijd öffua sigh / ehuruthet gåår om all annor ting. Följer Texten:

Then ene Brodren skal öfverantwarda then andra i döden/ och Fadren Sonen ꝛc.

Här seem wij än nw ytterligare/ hwad the som Predicoämbetet föra sigh förmoda skole / nemligen / att the aff allom skole hatade warda för Christi Nampn och predican skul / så att theras egna wener skole ock gåå them

efter

effter och låta dräpa them. Thet mäste iw wara ett gräseligit haat / som Werlden haffuer til Christum / then doch alt gått förtiänt haffuer effter thet att hans Sendabud / som hans Ord och befalning fööra skole / moste honom så mykit ondt ätniwtandes warda / att then naturliga wenskapen och kärleken / som emellan Föräldrana och Barnen / och emellan Bröder och Frender wara plägar / skal så plat förgätin warda / att then ene skal geffua then andra i döden. Thetta är them een swåår frestelse / som Predicoämbetet fööra / Doch moste the ther medh wara til fridz / att wener och Frender i thenna saakenne förtörnade warda / Ty man moste meera fruchta GVdz wreede / än Menniskiors wreede. Gudz wilia och befalning skolom wij räkna högre än alla Menniskiors wilia och wenskap / så framt wij wiliom salige warda. Och therföre sade nw Christus / att then som står

fast vthi ändan/ och låter ingen hwarken Fader eller Moder/ Wener eller Frender/ Höger eller Läger / dragha sigh ifrå then befalning honom giffuin är / han skal warda saligh. Såsom han wille säya / then sigh bedragha låter/ han skal icke warda saligh / Therföre mostom wij stå faste i wåra befalning / eller een ewig Förbannelse warder oß öffuergångandes/ Och är thet oß icke förgeffues/ som wij i thenna befalningenne lijdom / effter the ther ståndande blijffua skole saligt warda. Thet hopp wij skolom haffua til then ewiga Salighetena/ skal hålla oß fast ståndande/ Ty thet är een ringa ting som wij mistom / men thet är ewigt som wij fåm igen.

Och än tå att Christus loffuade them Salighetena / som blijffua beståndande i hans befalning/ så wil han doch likwel icke / att the skole förföra sigh

sigh sielffue på them som them haata och förfölia / vthan när the förfolgde warda vthi then ena Staden / skole the fly vthi then andra. Ther the intet gått vtretta kunna / vthan warda hatade och illa trachterade / och aff sådana theras förfölielse skeer ingen frucht / så att ther ingen förbätring efterfölier / tå skole the fly vthi en annan Staad / ther the några Frucht göra kunna. Wårt Liff skolom wij haffua ospaardt för Christi Euangelium skul / att thet kan haffua framgång / men ther wij förnimmom att thet är Euangelio til skada / och icke til framgång / ther skolom wij icke haffua wårt Liff så fwlfaalt / att wij thet förspillom vthan frucht / vthan heller farom tijth som wij frucht göra kunnom. Wårt Liff är ett dyrbart ting / och är een ädel Gudz gåffua / wäl werdt / att thet icke förspilles / vthan ther Gudi skeer priis aff. Och såsom wårt liff skal skaffa frucht medan wij thet haffuom / så skal thet ock

skaffua frucht når wij thet mistom. Hwar wij ock förnimmom / att thet wore Euangelio til skaada / så att ther komme förargelse vthaff / om wij flydom / ther skolom wij blijffua tilstädes / och haffua tå lijffuet ospaardt för hans skul som oß thet giffuit haffuer. Och haffuom wij nook Exempel för oß / huru Christus sielff och hans Apostlar giordt haffua / stundom haffua the bijdt / och stundom flydt / effter som tijdenheeten sigh begiffuit haffuer. Men thet kan och offta så begeffa sigh / att wij icke wetom når wij fly eller bijda skolom / så att ther icke kommer skaade vthaff. Therföre skolom wij geffua thet Gudh i hender / och bidia honom om thens helga Andes rådh / att han oß lärer hwad wij företaga skolom. Förty then ther flyr / når han bijda skulle / han är icke en retter Heerde / som Christus sade på ett annat rum. Joh. 10. Bijda haffuer sin tijd / och fly haffuer sin tijdh.

Och

Och än tå att man vnderstundom
fly moste/ frå then ena Staden til then
andra/ så skola doch aldrig Städer
fattas tijst man fly kan och göra frucht/
och therföre sade Christus att hans
Lärjungar/ ja alle theras efterkom-
mander/ icke skole orka fara om kring
alla Israels Städer och vtretta thet
them befalat är/ förra än Menniskio-
nes Son Jesus Christus kommande
warder til att göra en ända på thenna
Werldena. Städerne skole wäl räc-
kia til/ ther predican behöffues/ war-
der man icke tillåtin i then ena Sta-
den/ Så geffue thet icke öffuer för then
skul/ ther äre wäl fleere Städer/ som
predican behöffua/ och henne gerna a-
namma. Följer i Texten:

Lärjungen är icke öffuer sin
Mestare/ och icke heller Tiåna-
ren öffuer sin Herra/ &c.

Här styrker nw Christus sina
Lärjungar och Predicare ytterligare/
och sätter sigh sielff them för ett Exem-

pel/ säyandes: att the som Lärjungarne äre/ kunna icke bätre förmoda sigh/ än han haffuer hafft/ som Mestaren är. Tå säyes Lärjungen haffua wäl förbätrat sigh/ när han är så fulkomin som hans Mestare/ then honom Lärdt haffuer/ och Tienaren/ när han är säsom hans Herre. Nu haffua the förfolgt och haatat CHristum/ som Herren och Mestaren är/ hwad kunna tå Lärjungarne annat förmoda sigh/ än han haffuer som Mestaren äre Ey wil thet heller wäl skicka sigh/ att Tienaren skal haffua goda dagar/ och Herren skal må illa/ Therföre efftersom Christus haffuer sielff lidit förfölielse/ wordit kallader Beelzebub/ och en Dieffuuls man/ så mostom wij och wara ther medh til fridz/ ja icke aleena til Fridz/ uthan ock glade ther äth/ att wij sådant lijdom medh honom. Thet han haffuer lidit/ thet haffuer han lidit för wåra skul/ är för then skul tilbörligit/ att wij ock något lijdom för hans

skul/

skul / Sitt goda rychte hade han o-
spaart för wärt bästa skul / och wardt
kallader en Beelzebubs man / Så sto-
lom ock wij haffua wårt goda rychte o-
spaart för honom / och wara til Fridz
ther medh att wij heetom Kettare för
hans ord skul. Och når wij retzliga
tilseem / tå är thet osäyeliga större / som
han för oß lidit haffuer / än thet wij för
honom någon tijd lijda kunnom. Wa-
rom för then skul (kåre bröder) til fridz
hwad oß i wåra befalning påkomma
kan. Rådoms icke för them som oß
haata / the komma icke längre med the-
ras onda vpsåt emoot oß / än the kom-
mo medh Christo. Ther the achtade
göra honom och hans saak om intet /
ther wardt han stoorliga förhögder /
Så skal thet ock tilgåå medh oß / ther
wåre owener meena som mäst wilia
slå oß nedh och then Lärdom som wij
föörom / ther skole the som mäst vphöya
och förbätra wåra saak / Ty skolom wij
intet fruchta för them / medan the kun-
na ingen skaada göra oß.

Thet skal ock en gång bristа vthatt then befalning som oß giffuin är i Christi Euangelio / är rett och sann / än tå annat sagt warder aff them som oß hata. Ty thet plägar så gåå til i Werldenne / att intet är så lönligit och fördåldt / att thet jw warder vppenbart och witterligit / Så skal ock thet witterligit warda oß til ena stoora åhra och nytta / att wår lärdom som wij förom är rett och sann / ja han är ock sådana / att han bör vppenbarliga vthroopadet warda / och therföre sade Christus til sina Läriungar / Thet iagh säger eder i mörkret / thet säyen i Liwset / och thet som hwiskas edher i Örat / prediken på taaken. säsom han wille seya: bekennen vppenbarliga och vtroopen öffuerliwdt thet iagh edher lärdt och befalat haffuer / och fruchten för ingan / högan eller lågan. Följer i Texten:

Rådens icke för them som dräpa

dräpa Kroppē/och haffua doch inga macht til att dräpa Siälena/ ꝛc.

Som Christus wille seya / Then Lärdom som iagh edher befalat haffuer/ är sådana/ att Werlden ther igenom straffat warder/ therföre kan hon honom icke lijda/ vthan hatar och förfölier them / som sådana Lärdom fööra. Så fruchten Edher intet ther före att the warda wreede / Förty / om them än tilstadt warder / att the dräpa idhar Krop / så kunna the doch intet (ther the än gerna wille) dräpa Siälena. Men fruchten GVdh som kan dräpa både Krop och Siäl i helwete.

Wij haffuom jw (käre bröder) nook förstådt/ hwad thet är för een befalning som wij haffuom fåt aff Gudi/ nemliga sådana / att om wij skolom henne trooliga drijffua / så förtornom wij Menniskiorna ther medh/och mostom förmooda oß ondt aff them/hwar wij ock icke drijffwom henne trooliga/

 så för-

så förtörnom wij Gudh ther med. Nu kunna Menniskiorne icke läggia så mykit straff uppå oß / ehuru mechtige the doch äre / såsom Gudh kan göra / Therföre skolom wij meera fruchta Gudh som meera förmå / än Menniskiorna. Och geffuer Christus här medh klarliga tilkenna / att om wij förstummom oß i wåra befalning för Menniskors wreede eller Owenskap skul / tå skolom wij warda dräpne aff Gudi medh Liff och Siäl i Helweti. Ty sade ock Paulus om sigh 1. Cor. 9. Att honom skulle warda wee om han icke predicade. Så blifffuer här ock intet annat aff / uthan att wij moston uppenbarliga utropa Gudz Ord / som oß befalat är / hoo ther öffuer är wreed eller glaad. Wij hörom Gudi til / han haffuer skapat oß / och icke wij sielffue / wij måstom iw göra thet han befalar / och är oß bätre att wij förtörnom Creaturen / än att wij skolom förtörna Skaparen.

Men

Men Chriſtus geffuer oß här ena merkeliga hugſwalelſe / ther han ſäger / att wij ärom i wärs himmelſke Faders beſkydd och beſkerm / Så att oſkan intet påkomma / medh mindre thet ſkeer effter hans wilia oß til thet bäſta. Och ty ſade Chriſtus i Texten:

Sålias icke twå Sperwar för en Skärff? Och en aff them faller icke på Jordena / idar Fader förothan. Äre ock edhre huffuud håår alle räknade / Therföre ſkolen j icke rädas / j ären jw meer wärde / än många Sperffuar.

Såſom han wille ſäya / j behöff / uen icke fruchta edher för Menniſkiors wreede wthi edhra befalning / Förty Menniſkorne kunna intet göra edher / och hwar the än warda illa til fredz medh edher / ſå kunna the doch icke ſtrax göra / thet theras onda wilie tilkräffuer / Eder himmelſke Fader haffuer

uer all ting i sinne macht / så att hoo nom förvthan kan platt intet skee / ja/ en Sperff/ som är så ringa werd / att twå kunna köpas för en Skärff/ haffuer Gudh så granna acht vppå / att icke en aff them kan falla på Jordena/ medh mindre thet skeer medh hans loff och wilia. Haffuer nw Gudh så granna acht på så ringa ting / mykit meera achtar han på Menniskiona som är meera werd än monge Sperffwar/ ja edhre huffuudhåår äre alle räknade / så att icke ett aff them/ kan affalla/med mindre thet skeer medh edher himmelske Faders wilia.

Jagh meenar att thessa äre jw trösteliga Ord / Hwi skulle nw någor Menniskios wreede förskräckia oß ifrå then befalning som Gudh oß giffuit haffuer? Effter thet han som befalningena vtgiffuit haffuer / haffuer så wel wåra owener i sina hender som oß/ och the kunna medh all theras onda willia icke nämmare komma oß / än

som

som han wil tilstädia them / Therföre
behöffuom wij icke fruchta them / ja thet
ärock så Gudz befalning / att wij them
icke fruchta skolom / i thenna saakenne /
hwar wij them fruchtom / tå görom
wij emoot Gudz wilia / Så är thet oß
ock en ganska stoor hugnat och tröst /
att Gudh som all ting skapat haffuer /
och all ting styrer och regerar / wil he-
ta wår Fader / Nw weet man jw wäl /
att en godh Fader plägar bewissa si-
nom barnom gått / och förwara them
ifrå allan skaada / ja wisseligha gör
Gudh ock så oß / besynnerliga medan
han är wår Fader / Han är icke Sper-
warnas Fader / och likwel effter thet
han är theras Skapare / så haffuer han
nooga acht på them / mykit meera haff-
uer han acht vppå oß / som icke aleenast
ärom hans Creatur / så wäl som Sper-
warne / och borde ock för then skul så
wäl förwaras säsom Sperwarne / ty
han wij ärom ock hans kära barn / så
att han haffuer ock en Faderligan kär-

leek

leek til att beskerma oß. Här vppå skolom wij förtrösta oß / att ingen tingh kan oß wederfaras vthan effter hans wilia. Och medan han är wår Fader och vnner oß gått / så tilstäder han jw icke / att oß något wederfars / thet som är skadelighit. Och än tå han stundom låter oß något påkomma / och låter wåra Owener råda medh oß / så är thet doch lickwel oß til nytta och gangn / Fadren brwkar vnderstundom rijset medh barnen / men them til goda och icke til onda / Så gör ock wår himmelske Fader medh oß.

Effter thet wij nw ena sådana tröst haffuom / att Gudh är wår Fader then oß beskyddar och beskermar. Så mågom wij drijsteligha vthropa och predica thet han oß befalat haffuer. Han haffuer vtgiffuit befalningena / han är ock then som them beskermar / som befalningena fööra / ja här är ock icke annat rådh på färde / än att han moste jw sielff hålla them wid macht /

så

så framt hans befalning skal nogon framgång haffua. I thenna förtröstningenne / haffua Apostlarne och alle theras rette Efterföliare / drijstelige vth roopat / Gudz helga Euangelium / och thet haffuer wäl lyckatz för them / Ty thet kunde icke feela för honom / som them vthsendt hade / Och alt thet the i samma befalning lijdit haffua / thet är kommit them til ewiga Saligheet / thet samma skolom wij ock förmoda oß. Och säger CHristus nw ytterligare i texten:

Therföre hwar och en som bekenner migh för Menniskiomen / honom wil ock iagh bekenna för minom Fader / &c.

Thet är icke nook (käre bröder) att wij ärom Christne och Christi Läriungar för oß sielffue hemliga / Wij mo/ som thet ock bekenna för heela Werlenne / hwad wij ärom för Folck / och hwad troo wij haffuom / ja thet ämbete

som

som oß är befalat är sådant / att thy kan icke lönligit wara / Förty GOds Ord och wilie / måste uppenbarliga och öffuerliwdt uthropat warda / och för then skul haffuer Gudh giffuit oß förstånd och kundskap i hans helga Ord / att wij them för heela Werldenne uthroopa skolom / Ty (som Christus sade Matth. 5.) man tender icke up ett Liws / och sätter thet under ena Skäppo / uthan på en Liwsastaka / att thet lyser allom them som i hwset är. Så haffuer ock icke Christus uptändt thet retta Liwset / sin helga kundskap i oß / att wij skolom honom förskyla och undandölia / uthan att han skal upplysa them alla / som thet behöffua. Men sådana uppenbara bekennelse haffuer några farligheeter medh sigh / som förresagt är / therföre wil man icke gerna ther til / Och ty geffuer Christus oß här nw retta grunden före och säger:

att

att om wij bekennom för Menniſkiom / att han är then ſanne Frelſaren och rette Meſtaren och Lärefadren / Så wil han ock bekenna oß för ſinom Himmelſka Fader för ſina Bröder och Medarffuingar / men om wij honom förſakom för Menniſkiom / och icke bekenna wiliom hwad troo wij haffuom och hwad oß är befalat / ſå wil han ock icke bekenna oß in för ſinom Himmelſka Fadher och hans helgha Englar för ſina Läriungar och Medharffuingar.

Jagh meenar att Chriſtus jw här klarliga viſåger hwad hans meening är. Bekennom wij honom / ſå bekenner han oß / Neekom wij honom / ſå neekar han oß. Men här fölier icke

liska frucht och skade / på hans och på wåra sida / ther aff att wij antingen bekennom eller neekom honom / Förty om wij bekennom / ther haffuer han föga fordel vthaff / men thet är oß en ewigt Lijff att han bekenner oß. Hwar wij neekom honom / så är thet doch honom til ingen skaada / men thet är oß en ewig dödh / om han neekar oß. Ja / thet är ock så rett och tilbörligit / att wij skolom sielffue komma ther aff på en ewigan skada om wij neekom honom / när wij så högt räknom ena Menniskia / en arman och vslan Muloskåd och Matkamaat / att wij för hans skul / neekom Christum som oß så mykit gått giordt haffuer och än göra kan och wil / Så ärom wij icke werde att blijffua medh honom i thet ewiga Lijffuet / vthan wij mågom tå blijffua medh honom / som wij meera fruchtade föret then ewigha fördömelsen. Therföre (kåre bröder) låtom oß bekenna Christum Jesum i hans helga Euangelio / fast

fast wij än heela Werldena ther öffuer förtörna skullom. Hwad ligger ther macht vppå / att en hoop galna Menniskior sättia sigh vp emoot oß? Ther the än wore the aldraweldighaste i Werldenne / så kunna the doch icke röra ett håår på wårt huffuud. The ther för oß i samma befalning warit haffua / haffua wel hafft så starka mootståndare / ja ock mykit starkare / än wij någon tijdh fåå kunnom / och the haffua likwel gått theras befalning wäl igenom. Ey haffuom wij heller annat förmoda oß / vthan mootståndh aff Werldenne / Ty Christi Euangelium är sådant / att thet vpwäcker Werldena til wreede / effter thet straffar hennes wesende. Och therföre säger nw Christus ytterligare i texten:

I skolen icke meena / att iagh är kommin til att senda fred på Jordena / Jagh är icke kommin til att senda Fred / vthã Swärdet / ꝛc.

Här slår han båtnen rett vth / att han icke är i then acht kommin / att han will låta Werldena haffua fred / Ney / icke fred / vthan swerd sende han hijt. Werlden hade fred i sitt syndiga wesende / och gionde fritt hwad hon wille / och Dieffuulen hade Werldena vnder sinne hand / liika som en starker Kempe haffer sitt Rooff i fred / ther ingen är så drijstigh att han töres sättia siah vp emoot honom och biwda til att tagha honom hans Rooff ifrå / och therföre war Werlden vnder honom i fred / Ty thet war en fred til att göra illa / men nw är Christus kommin och haffuer giffuit sigh til kamp medh Dieffuulen / och wil tagha honom Rijket ifrå / och ther off kommer ofreden / Ty en part falla ifrå Diefflenom til Christum / och en part blijffua ständande medh Diefflenom. Och såsom Christus och Dirffuulen äre emoot han annan / så är ock beggias theras Folck hart emoot annat. Förty Christi

Folck

Folck haffuer then helga Anda genom hwilkin the straffa Werldena medh hennes syndiga wesende / och thet kan hon icke lijda / therföre sätter hon sigh up emoot Christi Folck / och förfölier them och gör them ondt / men Christi Folck gör ingom något ondt / uthan medh Christi Ord straffa the Werldena / för hennes onda wesende skul / och wilia att hon skal bätra sigh och blijffua Saligh / men Werlden wil ostraffat wara / och Christi Folck låter henne icke ostraffat blijffua / och ther aff kommer en sådana owilia / att Fadren vnderstundom icke kan lijda Sonen / och Sonen icke kan lijda Fadren / Dottren blijffuer skelachtigh emoot Modrena / och Sonahustrun emoot Swärona / och Menniskiones egit Hwsfolck warda hennes Fiender / hwilkit alt kommer ther utaff / att then ene tagher wid Christi Ord / och then andre står ther emoot.

Nu är Christi Euangelium så-

dant / att thet wil haffua fred ibland Menniſkiorna / men the ſom ther ſtå emoot / the göra ofreden / och ſå är thet theras ſkul ſom icke wilia låta retta ſigh / att ofred bliffuer ibland Menniſkiorna för Euangelij ſkul / ja the komma ofreden åſtad / them borde låta rette ſigh / och fölia GVDz wilia effter. Så är nw Chriſti helga Ord ſåſom ett Swärd / the ther vpwäckia Menniſkiona til bätring / och ſkära igenom ſomliga til förbätring / och ſomliga til förwerring / Förty / att the ther icke lagha wid / the förwerra ſigh / och bliffua theras owener ſom hålla ſigh ther til / och therföre haffuer thet ſigh ſå / att then ther håller ſigh til Chriſti Ord / han ſkal förmoda ſigh få ther owener ſom han tilförene hade wener.

Och för then ſkul ſade nu Chriſtus; **att hwilkin ſom älſkar Fader och Moder / Son eller Dätter meer än honom / han är honom icke werdig / han är icke werd**

att

att wara hans Lärlinge. Gudh kan thet icke lijda/att wij skullom älska något creatur öffuer honom/ wore thet än Fader eller Moder / Son eller Dätter. Förty ther är ingen til som så mykit gätt haffuer förskyldt aff oß / som han / Han haffuer skapat oß och giffuit oß Liff och leffuerne / och snarast sagt/ alt thet wij haffuom är hans gåffua / Fader och Moder / Hustrw och Barn / wener och Frender / liff och godz / är alt aff honom / och han haffuer thet giffuit oß/och han kan thet icke lijda (såsom thet icke heller lijdeligit är) att wij skolom meera älska hans gåffuor/ än wij älskom honom / som haffuer them giffuit. När nw saaken så begeffuer sigh/ att wij antingen moste förtörna Gudh / eller Menniskiorna / tå skolom wij låta Menniskiorna fara/ ehwad the äre höga/eller låga/ och göra thet Gudh wil haffua / som Skaparen är / och meera haffuer giordt och än göra wil och

förmå / än några Menniſkia. Nu pläga ock Menniſkorne tagha thet illa wid ſigh / att wij icke göra willom efter theras begäran / och begynna så hata och förfölia oß. Och therföre ſade nw Chriſtus / att hwilkin ſom icke tagher ſitt Korß vppå ſigh och följer honom efter / han är honom icke werdig. Såſom wille han ſäya / wij ſkolom wara til fridz / att lijda alt thet oß påkomma kan för hans ſkul / och gåå genom ſorg och bedröffuelſe honom ſå efter / ſom han haffuer gåt före / annars ärom wij icke werde / att warda honom något gått åniwtandes.

Såſom nw Gudh wår Himmelſke Fader / haffuer oß all ting giffuit / ſom nw ſagt är / ſå ſkolom wij och haffua them alla oſparda för hans ſkul / ja wij ſkullom förra wåga ther Liff och leffuerne öffuer / än att wij ſkullom göra något ſom wore honom emoot. Ja / ther

ther wij ån Gudi så otacksamme wara willom / att wij icke wille haffua wårt Liff ospaardt för honom / så kunnom wij thet doch icke behålla. Och therföre sade Christus / Hwilkin som finner sitt Liff / han skal tappa thet bort / och hwilkin som bårttappar sitt Liff för mina skul / han skal finna thet. Här är icke annat på färde / Wij moston haffua all ting osparda för hans skul / som oß them giffuit haffuer. Förty om wij ån willom sielffue skoona them / så tager tå GUdh them ifrå oß / och måstom likwål mista them / Ty wij årom icke werde haffua them / medan wij haffwem them kårare ån Gudh / som oß them giffuit haffuer. Men then som haffuer så godan wilia och kårleek til Gudh / att han är til fridz att mista för hans skul alt thet han ågher / och Liffwet medh / han är werd att haffua Gudz gåffuor / och therföre skal han ock få

them igen bätre än han them förra hade/ Haffuom wij Lijffuet ospardt/ så behållom wij thet til ewig tijd/ men ther wij skoonom wärt Lijff/ ther skolom wij mista thet ewinnerliga. Förlier i texten:

Hwilkin som Edher anammar/ han anammar migh/ och hwilkin som migh anammar/ han anammar honom som migh sendt haffuer/ &c.

Medh thessom ordom (kåre bröder) låter Christus oß förstå huru högt wij vthi hans och hans Himmelska Faders åsyn räknade ärom medh then befalning som wij haffuom/ att hwilkin som oß anammar/ thet räknas honom för ena så stoora welgerning/ som han hade anammat Christum sielffuan/ ja/ Christus warder ock med oß anammader/ Och then Christum vndfår med oß/ thet reknar wår Himmelske Fader så högt/ som han sielff anam-

anammat worde/ Såsom han ock med Christo wisseliga anamader warder. Jagh meenar / att thetta är jw een swor åhra aff Gudi wårom Fader och HErranom Jesu Christo / att än tå Werlden försmåår och förachtar oß medh wåra predican / så reknar doch Gudh oß så högt/ att hwad som oß wederfars / thet säger han sigh wederfaras. Medan wij haffuom hans ord och befalning / therföre reknar han sigh thet til som oß öffuergåår i samma befalning/ Wardom wij anammade/ så warder han anammader / wardom wij förachtade/ så warder ock han förachtader/som oß vthsendt haffuer/men huru thet wil them bekomma / som oß medh wåra predican förachta / thet warda the i sinom tijdh wäl förnimmandes ehwilke the äre / höghe eller läghe.

Christi Apostlar medh alla theras Efterföliare/som samma ämbete förde haffua / haffua warit Skröplige och syndi-

syndige Menniſkior / så the / som alle andre / The haffua inge Englar warit heller the än wij / och likwel haffua the hafft ena högha befalning / ja Gudz goda behagh haffuer så warit / att then ene Syndaren skulle predica GVdz nådh och barmhertigheet för them andra / och therföre äre predicarene / som elies i sigh sielffuom skröplige och förachtelige äre / högt räknandes för Gudz befalning skul / som the föra. Hwad kommer thet en annan wid / att the på theras personers wegna / ringa och förachtelige äre? Man skal icke döma ens annars Tiänare / sinom egnom Herra står han eller faller. Rom. 14. Hoo wil bekymra sigh then medh att GVdh tager ringa mån och geffuer them förstånd och eena högha befalning? Så moste man see vppå then befalning som predicanterne haffua och icke förachta Embetet medh personenne / vthan heller twart om reckna personena högt för Embetet skul.

Så

Såsom thet är medh Öffuerheetenne/ man seer vnderstundom them föra ett Skröpligit wesende som Herrarne äre/ the ther ock äre försichtige nook på theras personers wegna/ Så haffua the doch aff Gudi ena höga befalning/ hwilka man icke måste förachta/ Förty thet är bätre rekna ena ringa och förachteliga person högt för ämbetet skul/ än man skulle förachta GVDz befalning för ena förachteliga person skul/ men ther Oeffuerheeten förachtat warder/ plägar hon wäl sielff wedergörat/ hon haffuer machtena/ wilian plägar icke heller fattas/ men med predicanterne är thet icke så/ the haffua icke machtena/ Ey bör them heller hemnas ther öffuer att the förachtade warda/ vthan the skole geffua thet Gudi i hender/ besynnerliga effter the hår höra/ att han reknar sigh til/ hwad them öffuergår/ han är ock mechtig nook att wedergörat/ Och loffuar Christus här vth stora Löön som them wederfaras

faras skul / som hans predicare wäl vndfånga / och säger / att hwilkin som anammar en Propheta i ens Prophetes Nampn / han får ens Prophetes löön. Thet är / Then ther anammar en Propheta / i then måtton / och för then skul / att han är en Prophete / och haffuer sådana Embete / han skal warda deelachtig aff thet goda / som Prophetanom sielffuom tilstundar / Efftersthet han anammar honom / och är honom behielpelig i hans Embete / så är han ock endeels en Prophete medh / och skal för then skul få ens Prophetes Löön.

Theslikes ock then som anammar en Retferdigan i ens Retferdigs nampn / thet är / Then som honom för then skul anammar / fordrar och främiar / att han en retferdig man är / han får ens retferdigs Löön / han blifftuer deelachtig aff then löön som en retferdig man bör att haffua. Så är thet ock / att then som anammar en Christi

predi-

predicare/ fordrar och främiar honom
för then skul / att han är Christi Be-
falningsman / och föröker hans ämbe-
te/ han skal warda deelachtigh aff then
löön som en Christi predicare bör haffi-
na. Ja / the ther äre them behielpeli-
ge/ som Christi befalning föra/ the sko-
le wäl lönte warda. Och therföre sa-
ge han / och hwilkin som geffuer enom
aff thenna minsta en Begare kalt
watn alleenast i Lärlungans Nampn/
thet är / för then skul / att han Christi
Lärlunge är / sannerliga säger iagh
edher / han skal icke ombära sijn löön/
aff allom thessom ordom är nook mer-
kiandes huru högt the för Gudi rekna-
des äre / som Predicoämbetet föra/
att then them något til goda gör för
Christi skul hwilkom the tilhöra/ wore
thet än icke meer / än en begare kalt
watn/ så skal thet doch icke olönt warda.

Och seem wij här klarliga (kåre
bröder) för hwad saak skul Predican-
terne högt räknandes äre. Thet är icke

för

för theras egin skul / vthan för Christi skul / i thet the föra hans Embete / och höra honom til. Then som Tienaren förachtar i hans Herres befalning / han förachtar ock Herran medh. Och efftet thet wij här hörom / att Predikaren warder aleenast högt reknader ther aff att han haffuer Christi befalning / och icke för sijn Person skul / så skal han ock icke annat haffua för hender / än som hans ämbete kräffuer. Ty om han gör öffuer sina befalning / och predicar annat än thet honom aff Gudi befalat är / så skal han icke anammat warda / Ty han talar tå aff sitt eget / och icke aff Gudz befalning. Nu bör honom aleenast för then skul anammat warda / att han hörer Christo til / och förer hans Embete / och annars icke / och then honom förachtar / tå han gör öffuer sina befalning / han förachtar icke Christum / medan han icke driffuer hans ämbete / vthan han förachtar tå en falskan Lärare / som

geffuer

geffuer ſigh vth för en rettan Predicare. När predicaren förer Chriſti Ord ſom honom bör/ ſå ſkal han anammat warda/ſåſom thet wore Chriſtus ſielff/ men kommer han medh ena andra predican/ än then Chriſtus honom befalat haffuer / ſå ſkal man wachta ſigh för honom/ ſåſom för en falſkan Prophета / ja / man ſkal tå ſky hans Lärdom / ſåſom thet wore Dieffuulen ſielff.

Så haffuom wij nw hördt (kåre bröder) aff the Chriſti Ord/ ſom nw förhandlade åre / huru thet haffuer ſigh medh thet ämbete ſom oß befalat är / hwad mootſtånd wij oß förmoda ſkolom/ och hwad oß öffuergå wil/ja/ Dieffuulen medh ſinne Werld och Ledamoter / ſkal aff alla macht wara oß moot / men wij ſkolom doch intet fruchta ther före. Then är faſt mechtigare/ ſom är medh oß / än alle wåre mootſtändare/ Och thet kan man klarliga merkia på wåra Förfäder/ Apoſtlarna

larna och theras Efterföliare. Thet wore så många weldige Keysare/ Herrar och Förstar / som satte sigh vp emoot them / och wille om intet göra theras Lärdom / Som woro Nero/ Domitianus/ Decius / Valerianus/ Julianus / och andre otalige många Tyranner/ the ther så många hundrade kommo om halzen för CHRisti Nampn och Euangelii skul / men the kunde doch intet skaffa theras wilia/ Förty Christus war altijd mechtigare til att förswara sina saak/ än the woro/ som stoode honom emoot/ Och the äre alle komne om halzen/ och Christi helga Euangelium är än nw wid macht. Therföre skolom wij intet fruchta them som falla oß emoot / the kunna doch intet skaffa. The haffua fast mechtigare warit / som fordom dags satte sigh emoot Euangelium / än thenne någon tijd bliffua kunna / som nw stå här emoot / men the främia doch aldrig theras wilia.

Så

Så warom nw (kåre bröder) wid ett gått mood/ wij haffuom swaga mootståndare/ och en mechtigan Bijståndare / haffuom wij ock i wår tijd fast bätre welkor / än wåre Förfäder haffe haffua. Thet är icke stoor nödh att predica Euangelium nw / medan Förfölielsen icke är så stoor / som hon tilförene warit haffuer. Fruchtom oß icke för mootstånd / eller förfölielse / Förty ther aff warder wår saak meera skämiat / än hon worde / ther ingen Förfölielse skedde. Och ther aff haffuom wij nook Exempel medh wåra Förfäder / att jw meera the wordo förfolgde / som Euangelium predicade / jw meera wexte thet til. Men sedan predicarene fingo fred och stoora Frijheet / begynte Kärleeken Förkålna / som the skulle haffua til Euangelium / och thet war Christenheetenne til ett dråpligit nederfal. Och seem wij thet klaarliga för ögonen / att Freden haffuer warit Christenheetenne skadeligare

dn Förfölielsen. Therföre skolom wi icke fruchta för fölielse / Ty ther weret Euangelium fram medh. Men ther skolom wi see oß wissliga före medh / att stoor Fred och säkerheet icke gör oß större skaoda / som i Förtijden skedt är. Aff stoor fred och tryggheet blijffuer man försummeligin / och är icke så flitiger til att drijffua sitt ämbete / som tå skeer når Förfölielse är för handene / Men GVdh geffue oß sin helga Anda / som oß alla vpwecka och flitiga göra kan både i Fred och i Ofredh /

Amen.

Exultet

Exultet Cœlum laudibus.

SIgh frögde nw Himmel och Jord/
Aff Gudz miskund och heliga Ord/
Som han vthsende oß til tröst/
Genom sina Apostlars röst.
Tå Christus hade alt bestält/
Thet som Fadren hade befält/
Sende han vth i Werlden wijdt/
Sina Apostlar hijt och tijt.
Han befalte them såya så/
Att the ther skola nåder få/
Och Heluetet vndwijka wist/
The skola troo på Jesum Christ. (gick/
Thet Bodskap wijdt om Werlden
Hwar man Gudz wilia weta fick /
Och föllo ther til medh ett sinn/
Alle them som Gudh gaff thet in.
Ther sö Gudz Ord predicat wardt/
Ehuru hiertat thet war hardt/
När Gudz Ande folgde ock medh.

Hiertat til Gudh omwende thet.
Thesse buden syntes fast ring/
Bedriffuo doch vnderlig ting/
Och medh theras enfaldigheet/
Slogho the ned werldzlig Wijsheet.
Land och Städer the wende om/
Frå wrongheet til san kennedom/
Ty giffs them prijs på Jorderijk/
Och ewig Löön i Himmelrijk.
Giff oß O Gudh tijn helga Nåd/
Att wij må fölia theras rådh/
Och alle medh them prijsa tigh/
Och leffua sä ewinnerlig / Amen.

Christe Redemptor omnium.

JEsu som är wär Frelsare/
Tu äst wär retta Midlare/
Gör nw medh oß i thetta sin/
Som tu giorde medh Helgon tijn.
Alt Mankön här förtappat war/
Men werldzens Synd tu på tigh baar/
Them Gudh hade ther til vtwaaldt/
Wordo ibland tijn Helgon tald.

Öffuer

Oeffuer alla gick här een ſoot/
Som ingen kunde råda boot/
Men tu frelſte frå ewig dödh/
Tina wener medh blood ſå röödh.
Som förr är ſkeedt/ ſå gör tu än/
Vthaff Syndarom/ heliga mån/
Them ſom liggia i Dödzens diwp/
Förer tu til Fadren vp.
Wij ſom här än på Jorden gåå/
Tijn Helgon wij nw tenckie på/
Huru the äre alle frij/
Frå then iemmer wij ärom i.
Lår oß nw Gudh them achta ſå/
Att wij må ſamma nåder ſå/
Som the fingo ewinnerlig/
Och bliffua ſå altijd medh tigh.
Giff Gudh thet ſom wij bide om/
Genom tin Anda och tin Son/
Som äſt een ſann Treefäldigheet/
Och regerar i ewigheet/
AMEN.

Korta mootsätningar på Christi och Antichristi Kyrkiors Lära och Leffuerne/ Handel och Wandel.

Then retta Kyrkian.	Then falska Kyrkian.
1. Hon hörer/ troor och wederlager aleena GUdz Ord/ och fölier ingens fremmandes eller Menniskios Lära. Joh. 8. 10. och 14. Matth. 17.	1. Hon hörer/ troor och wederlagher breede widh Gudz Ord/ Menniskios Lära / och håller henne liika medh Gudz Ord wil ock läggia henne til Gudz Ordz grund.
2. Hon gör intet effter sina egna innigheet eller godtyckia / vthan håller Gudz Ord för ena Regla til alla	2. Hon gör alt thet henne tyckes gått wara / fölier sina egna gudeligheet / haffuer vpfuñit många Lagh och

sina gerningar. Deuteron. 4. 12. Matth. 28.

3. Hon lärer och åkallar alleena then retta Guden/ effter hans oppenbarada Ord och beder aff honom bådhe timmeliga och ewigha häffuor / Matth. 6. Luc. 11. Joh. 16. Deut. 6. Psalm. 50. Esaiæ 64. Rom. 10.

4. Hon åhrar intet Beläte/ hwarkin gutit eller stu-

och Reglor / effter hwilka hon rettar sina goda gerningar.

3. Hon åkallar breede wid Gudh och Helgonen/ hafftuer optenckt många Nödhielpare/ och Midlare/ hwilka hon sätter breede wid Christum. Såsom hon hafftuer giordt allõ Apostlom/ och Mariæ och mångom Helgon. The haffua ock giordt Fräeiseum lijkan medh Christo i alla styeker.

4. Hon åhrar allahanda Beläter / och gör them

Then retta Kyrkian	Then falska Kyrkian.
rit / hwarken i Himmelen eller på Jordenne / efter GUDZ Bodh / Exod. 20. Leuit. 19. 1. Cor. 10. 1. Joh. 5.	stoora dhra / lärer och troor ock sådant att göra / och geffuer them stoort Afflat och nådh / som thet göra
5. Hwad Gudh kallar Synd eller Ondt vthi sijn Lagh / thet håller och kenner han för Synd / straffar och affwär thet medh alt alwar. Thetta witnar Moses och alle Prophéter.	5. Hon haffuer vpdichtat många handa Synder emoot sina Stadgar / them straffar hon ock hårdare / än thet som är emoot Gudz Bodh / stå doch aldramäst i vthwertes ting.
6. Hon söker ingenstadz Saligheetena och Synndernes Förlåtelse / dh vthi Jesu Christi Sååår och För-	6. Hö gör Helgonen til Midlare / Söker ock sina Saligheet i alla handa Werck och Förtienster / Som-
	liga

Then retta Kyrkian	Then falska Kyrkian.
tienst / sins eenda Midlares. 1. Tim. 2. Johan. 14. 1. Joh. 1. och 2. 1. Pet. 1. och 2. Esaiæ 53.	lighe wilia köpa henne för peningar / Såsom the fåwiska Jungfrur.
7. Hon lårer uff Scrifftenne om then Saliggörande Troon / att man ther igenom aleena fattar GVdz nådh i Christo Jesu / warder retferdig och salig. Rõ. 3. 4. 10. Gal. 3. Act. 10. 13. Johan. 3.	7. Hon lårer vppẽbarliga twiffla / förstå låran om Tronnes wetskap / Söker Retferdigheetena vthi Kårleekens werk / eller i egna Heligheet / ther aff haffua the vptenckt så många Orden och vthwertes Gudztienst.
8. Hon håller Christum aleena för sitt Huffud och Brudgumma / för sin öffuersta Prest / och Kyrkionnes	8. Hon håller Påwã för sitt synliga Huffuud / och Brwdgum̃a / för sin öffuersta Prest / ock Kyrkionnes Grund-

Then rätta Kyrkian	Then falska Kyrkian.
Grundwal / Esaiæ 42 Ephes. 2. 4. 5. 1. Pet. 2. Hebr. 3. 7. och 8 &c.	Grundwal. Såsom theras Decretaler och Andeliga Rett äre ther aff fulle.
9. Hon haffuer Biscopar/ prester/ och Heerdar/ the äre alena Församlingeñes Tiänare och Hwahållare öffuer GVdz Hemligheet/ hwilke affslå sizy ifrå werldzliga Handlingar. 1. Cor. 3. 4. 1. Pet. 5. 1. Timoth. 2.	9. Hon haffuer Biscopar / Prester/ och Prelater/ the wilia icke alena wara Regenter öffuer Församlingena / vthan och öffuer Gudz Ord och Sacramenter/ ja och öffuer Land/ Folck och timmeliga Häffuor.
10. Hon är emoot alt Affgudery / Wantroo / Wijsskepelse/ Truldom / och Signelser / och emoot	10. Hon haffuer wedertagit och samtyckt otaliga Affguderij/ Truldom / Signerij och Beswärielser/ hwil-

allahanda Beswärielser / och Sansäielser / Deuter. cap. 18.

11. Hon prijsar aleena Christi Försonings Offuer. 1. Joh. 1. 2. Hebre. 9. 2. Cor. 5. och nemner alla wåra Gerningar som äre giorde i Christo / så ock Korsset / Tackoffer / Rom. 12. 1. Pet. 2. Psal. 50.

12. Hon lärer och bekenner rett / Om Menniskiones Naturs Förderffuelse / ther igenom wij ärom alle fördömde / och måstö warda föd-

hwilkit the haffua kallat Wijelser / heliga Tienster och goda Gerningar.

11. Hon gör aff Messone ett Försonings Offuer / medh hwilko hon wil hielpa the Leffuandes och döda. Och nempner Almogans Peningar Offer / när the warda Prestomen giffne.

12. Hon kenner icke Syndennes retta Grundsuppa. Wil icke hålla then qwarleffda Lustan för Synd / Sägher mykit om Naturs-

sens

de på nytt/ skolom wij annars ingåå i Lijffuet. Rom. 7. Genes. 6. 8. Ephes. 2. Gal. 5.

13. Tilscriffuer Menniskiones Frija Wilia alzintet gått/ Lårer att wåra kraffter åre oduxe til thet goda / Förvthan GVdz hielp och nåde / Genes. 6. Jerem. 10. Joh. 1. 14. 15. 2. Corinth. 3.

14. Lårer retteliga om åtskildnaden emellan Lagen och Euangelium. Lårer åtskilieliga om hwaria

sens Liws / och förstår icke Låran om then Nyia Födelsen / och Wägen til thet ewiga Lijffuet.

13. Berömmer högt then frija Wilian / och the naturliga kraffterna / Såsom Hedningarne och the Pelagianer. Meena / the kunna göra meera gått/ än GVDH haffuer kraafft vtaff them.

14. Hon Menger Lagen och Euangelium hwart i annat/ förstår och brwkar intet thera retteligha / Therföre

heras Aart och Embete. Joh. 1. 2. Corinth. 3. Act. 15. Rom. 7. Joh. 6. Rom. 3. Jerem. 31.

15. Häller Mosi Lagh för fulkomelig/hwilo intet kan tilsatt warda/ och att ingen kan vpfylla Lagen medh gerningomē/ Matth. 5. 6.

16. Weet intet stia aff några Sacrament/vthan aff them som Christus haffer insatt/nemeliga/ Doopet och

före söker hon Rettferdigheetena i Gerningomē/ och i Euangelio Fulkommeligheetenes Lagh/ och finner ther inga.

15. Häller/ Christus haffuer giffuit een nyy Lagh/ hwilkin the häller han är fulkommen. Geffuer ock före/ att Ordensfolket kunna henne hälla/ och med gerningomen vpfylla.

16. Haffuer siw Sacrament/ som mäst äre vpfunne aff Menniskiom/ til att förmeera theras vthwertes

hans helga Natward/ Matth. 28. 1. Cor. 11.

werties Gudztienst.

17. Brwkar Christi Testament effter hans Stichtelse / vthan alla Tillsättielse och Affbrock/ Galat. 3. 1. Corinth. 11. Hebr. 7. 9. 10. cap.

17. Haffuer stumpat CHristi Sacrament / Giordt ther aff ett Förssonings offer/ och brwkar thet til mångahanda Affguderij/ medh ombärande/ influtande / och tilbidiande/ &c.

18. Lärer om Boot altså: Man måste först kenna Syndena genom Lagen / Ther effter warda ther ifrå frijsat genom Trona på Christum/ och bätra sitt Leffuerne effuer Gudz

18. Lärer om hemlig Scriffter/ mål / Boot / och Fyllestgörelse/ Såsom aff Gerningarnas förtienst: Sätter breede wid Christum / icke alleena Helgonen / vthan ock alla Mun/

wilia. Jerem. 18. Hesek. 18. Mar. 1. Matth. 1. Act. 3. 20. Luc. 15. 24. Psal. 5.

19. Häller Echtenskapet för ett gudeliget Ståndt/ som är icke oreent eller skadelighit/ hwilkit ingom skal warda förbudit/ Lärer vndfly alla otucht/ och olagliga beblandelser. 1. Cor. 7. 1. Timoth. 2. och 3. Tit. 1. Ephes. 5. Hebr. 13.

Munkars werk til Saligheetennes Midlare.

19. Berömmer wäl Echtenskapet/ såsom ett Sacrament/ och bannar thet doch för ett Oreent Kötteligit Ståndt/ ther inne the som wilia besynnerliga tiäna GVdi icke leffua kunna/ eller skola vphäffuer Munkars och Nunnors Ståndt öffuer alla mätta/ geffuer ther igenom orsaak til omenniskeligha Synder.

20. Tiäner

20. Vtwertes

CHristo / sinom HErra i Andanom och Sanningenne / låter icke fånga sigh medh vthwertes Stadgar / Coloss. 1. och 2. Act. 15. Lucæ 1. cap.

Stadgar / Afflat / Fastor / Helgedagar / åstilnat på Maat / åre theras bästa Rettferdigheet och Heligheet. Och är alt theras företagande bygdt på Mennistiors Funder.

21. Weet alleena aff tu rum effter thetta Liffuet. Thet ena är Helueetet / vthi hwilkit the fördömde komma. Thet andra är Himmelrijket / vthi hwilkit the Saligha komma. Johan. 3. 5. 1. Theff. 4. Luc. 16.

21. Låret myckit om Skärseelden / Såsom thet tredie och medelsta rumet / emellan Himelen och Helueeter / vthu hwilko the kunna hielpa Stålerna medh theras werk.

22 Sätter Gudz Bod fram för alla

22. Haffuer låtit falla GVDZ Bod

Meñiskiors Stadgar / och the måste för GVdz Bodh wijka. Jerem. 36. Matth. 15.

23. Lärer hålla Eedar och Förplichtelser / wara Öffuerheeteñe lydig / och geffua thet man är henne skyldig / Lärer bidia för heñe / och öffwa sigh i alt gätt. Rom. 13. Lucæ 22. 1. Pet. 2. Tit. 3.

Bodh för theras Stadgar skul / haffuer ock offta dragit them långt fram för GVdz Bodh.

23. Säger Eedar och Förplichtelser må man bryta / när Påwen thet efterlåter. Vproor och Olydigheet är hoos thẽ ingen Synd. När Påwen bannar Oeffuerheetena / tå må man banna henne och i allo stå henne emoot. In Summa / huru kunna the twå Kyrkior warda enige i Lärdomme och Leffuernet / medan theras Huffuud äre aldeles så Olijka. Så som nw följer i begges theras liiknelser.

24. CHRistus tiäner oß allom aff Nåde/ och befalar sinom Läriungom geffua om sunst/ hwad the om sunst vndfåt haffua / Matth. 10. Johan. 13.

24. Påwē haffuer giordt alt faalt för peningar / Nådh och Afflat/ ja Himmelen och HERren Gudh/ som Mantuanus bekenner vthi sina Vers.

25. CHristus flydde för thet werldzligha Konungarijket / och Doomstwängh. Förbööd ock sinom Läriungom strääffua ther effter. Joh. 6. Luc. 12. 22.

25. Påwen haffuer bärtsåldt Him̄elriiket. Och med allahanda list och wälde / söökt Jorderijket / och allastädes lugit och trängt/ sigh til Högheetena.

26. Christi Biskopar och Tiänare/skole wara lärde / fromme / retferdige/mätige och

26. Påwans Biscopar och Prelater behöffua intet studera/när the aleena haffua köpt

Pal-

ostraffelige / the ther haffua froma Hustrur och lydiga Barn. 1. Tim. 3. Tit. 1. cap.

Pallium / äre rijke och weldige Herrar. Thet andra kunna the wäl missa / Horor äre them effterlåtna / men inga Echta Hustrur.

27. CHristus vthdrijffuer them som köpte och sålde i Templet / och förbiwder alt Rooff och Aocker / Mat. 22. Luc. 6. Johannis 2.

27. Påwans Kyrkia och Regemente är intet annat än ett Köpphws. Ther til haffuer han ock loffgiffuit omenniskeligit åcker / Röffuerij och Tiuffuerij / när man haffuer giffuit honom deel ther aff.

28. CHristus straffar Girighetena och säger. The Rijke komma be-

28. Hoos Påwan och then Romerska Kyrkian sijmmer thet feeta

swårligha vthi GVDZ Rijke/ Luc. 12. Matth. 6. cap.

offuan vppå / Girigheetē är een orsaak och Moder til alt Affguderij/ ther igenō äre the wordne heela Werldenes Herrar

29. CHristus war fattig med sinō Apostlom och bestälte them Fattigom Himmelrijket/ Luc. 9. Matth. 8. Joh. 18. Act. 3. 1. Cor. 4.

29. Påwen är en rijker Herre i Werldenne / vthdeelar sinom Tienarom Landet til Löön / som Daniel Propheterar om honom.

30. CHristus är en goder Heerde / fööder sina Fåår/ och låter sitt Lijff för them/ och wil ock sådana Tiänare haffua / Johan. 10. 21. 1. Pet. 5.

30. Påwen är en slijtande Vlff/ Tiwff och Mördare/ slachtar Fååren som en Tyran/ medh Swerd och Eeld.

31. På

31. CHristus leffuer mätigt i Kläder, Maat/och dryck / vthan alla Pracht. Matth. 11. Mar. 6.

31. Påwen präler i Silffuer och Guld / och leffuer i alla wellust/meer än Keysaren. Och sådant göra ock alle hans Biscopar och Andelige.

32. CHristus rijdar på eñe länsta Aosninna/ eenfälleligha / til att kungöra sina ödmiukt och sitt andeliga Rijke.

32. Påwen rijder såsom en Konung / til att bewijsa sitt wälde/ Stältheet och werldzligha Herradöme.

33. CHristus geffuer Oeffuerheetenne thet henne bör / är vnderdånig och lydig i tilbörligha ting. Matth. 12. Lucæ 20. Matth. 22. Rom. 13. 1. Pet. 2.

33. Påwen haffuer giordt sigh och sitt Plattafolck fogelfrijtt / ja wil wara Herre öffuer the andra/ the skole wara hans Låånomän.

34. CHristus gick rett och slått ifrå ett rum til thet andra / til att vthretta sitt ämbete / Luc. 4. Matth. 4.

34. Påwen låter bära sigh aff idel högfärd / såsom wore han ädlare än alle Konungar på Jordenne.

35. CHristus twättade sina Lärjungars fötter / til att geffua them ett efterdöme / att ingen skulle förhäffua sigh öffuer then andra. Joh. 12.

35. Påwanom haffua Konungar och Keysare måst Kyssa hans illaluchtande Fötter / och tilbidia honom såsom en Jordisk an Gudh.

36. CHristus baar ena Törnakroona på Korsset / hwilkin genom stack hans heliga Huffuud / Matth. 27. capitel.

36. Påwen prålar medh enne treefaldiga Kroona ganska kostelliga aff ädla Steenar. Wil ther igenom wara kender för en Herre öffuer Himmelen / Jordena och Helwetet.

37. Pä-

37. CHristus wår Konung beder för alla sina Fiendar / och befalar oß elska wåra Fiendar / Luc. 23. Matth. 8.

37. Påwen förbannar alla sina Fiendar / Förbannar them vthi Natwardens Bullor / Förfölier thẽ medh Eeld och Swård.

38. CHristus wår Konung är HERREN öffuer alla Herrar / är rådande i Himmelen på ett andeligit sätt ibland alla sina Fiendar / och på hans Rijke blijffuer ingẽ Ende / &c. Luc. 1. Daniel. 7. Esa. 9.

38. Påwen är Apollyon / Konungen öffuer the Heluetes Höfkreckior / then rette Antichrist / hwilkins tilkonnelse är aff Sathana / och skal warda förtader aff Christo in vthi Affgrunden.

Thessa och andra sådana Mootsåtningar finnas wel fleere / når man them alla vthsökia wil. Men thet ware nw hår med nook. Then Christeliga Läsaren haffuer hår aff orsaak til att betrachta thet ytterligare. Gudh geffue oß allom sina Nådh / Amen.

Augustinus contra Epistolam Peteliani Donatistæ. cap. 2.

QVæstio est, ubi est Ecclesia? quid ergo facturi sumus, in verbis vestris eam quæsituri, an in verbis capitis sui Domini nostri Iesu Christi? In illius potius verbis eam quærere debemus, qui veritas est, & optimè novit corpus suum: Novit enim Dominus qui sui.

Thet

Thet är:

Thetta är Frågan/ Hwar är Kyrkian? Hwad skolom wij här göra/ skolom wij söka henne i edhrom ordom/ eller i hennes Huffuudz wårs HERres Jesu CHristi ordom? Wij skolom jw heller söka henne vthi hans ordom/ som är Sanningen och kenner aldrabäst sin Krop/ Ty HErren kenner sina.

Idem cap. 10.

Habeo manifestissimam vocem Pastoris mei commendantis mihi & sine ullis ambagibus experimentis Ecclesiam. Mihi imputabo, si ab ejus grege, qui est Ecclesia, per verba hominum seduci atq; aberrare voluero, cum

me

me præsertim admonuerit, dicens: Quæ sunt oves meæ, vocem meam audiunt, & sequuntur me, &c. Ecce vox ejus clara, & aperta, ac audita. Qui eum non sequitur; quomodo se ovem ejus dicere audebit?

Thet är:

Jagh haffuer mins Herdes vppenbara röst / som vthtydeliga vthwisar migh Kyrkiona / vthan alla omstvepelser. Migh måste iagh tilräknat / om iagh låter affööra migh ifrå hans Hiord / som är Kyrkian / genom Menniskiors ord / och wil gå vthi wilfarelse / medan han besynnerliga haffuer warnat migh / och sagt: The som äre mijn Fåår / höra

mina

mina röst / och följa migh efter ꝛc. Sij / rösten är klaar och uppenbaar / och warder hörd. Then som icke efterfölier honom / huru tör han seya sigh wara hans Fåår?

Idem cap. II.

Vox ejus de Ecclesia non est obscura. Quisquis ab ejus grege aberrare non vult, hunc audiat, hunc sequatur &c.

Thet är:

Hans röst om Kyrkian är icke mörk. Hwar och en som icke wil gå wilse ifrå hans Hiord / han höre honom och följe honom. —

Augu-

Auguſtinus Epiſtola 166.
ad Donatiſtas.

In ſcripturis didicimus Chriſtum, in ſcripturis didicimus Eccleſiam, Has Scripturas communiter habemus, Quare non in eis & Chriſtum & Eccleſiam communiter retinemus?

Thet är:

I Scrifftenne haffuom wij lärdt kenna CHRIſtum / i Scrifftenne haffuom wij lärdt kenna Kyrkiona. Thenna Scrifftena haffuõ wij gemeent på beggia parter. Hwi behållom wij tå icke ther inne både CHRiſtum och Kyrkiona?

Augu-

Augustinus contra Donatistas cap. 3.

Nolo humanis documentis, sed divinis oraculis Ecclesiam demonstrare. Thet är:

Jagh wil icke vthwijsa then heliga Kyrkian medh Menniskiors Lärdom/vthan med then gudomeliga heliga Scrifft.

Ibidem.

Ibi quæramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram. Thet är:

Ther (i Scrifftenne) skolom wij sökia Kyrkiona/ther skolom wij döma om wåra saak.

FINIS.

126

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0132
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn730120724/phys_0134
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn730120724/phys_0135
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730120724/phys_0136
DFG

Th

THetta ä … Owar
är Kyrki … d sko-
lom wij … kolom
wij sökia hen … n or-
dom / eller i … ffuudz
wårs HERr … Hristi
ordom? Wi … heller
sökia henne v … rdom/
som är Sann … enner
aldrabåst sin … HEr-
ren kenner sin …

Idem

Habeo ma … m vo-
cem Pastoris m … dantis
mihi & sine ul … us ex-
primentis Ecc … hi im-
putabo, si ab … qui est
Ecclesia, per v … um se-
duci atq; aber … , cum
me